

VHS 100414

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ชวลิต ศรีสารคาม

๗๕๕๘ ๗๕๕๘
 ๒๕๕๕
 ๒๕๕๕
 ๒๕๕๕
 ๒๕๕๕

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

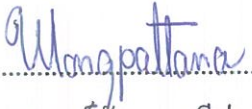
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2554

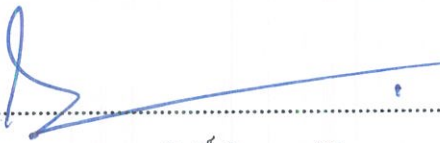
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระ
ของนายชวลิต ศรีสารคาม แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

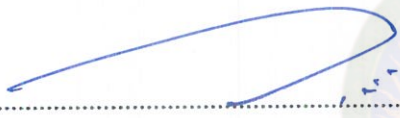
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

.....
(รศ.ดร.วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ)

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ
(ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)

.....
(ดร.ทองศักดิ์ จีระสมบัติ)

กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

.....
(อาจารย์วัชรินทร์ สุทธิชัย)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ)

มหาวิทยาลัยให้รับการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....
(ดร.วิทยา เจริญศิริ)

คณบดีวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

.....
(ผศ.ดร.เกรียงศักดิ์ ไพโรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....- 7 08 2554.....พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
บัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผู้ศึกษา ชวลิต ศรีสารคาม **ปริญญา** ร.ป.ม.

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์วัชรินทร์ สุทธิชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2554

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และอายุ และศึกษาข้อเสนอแนะจากประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 364 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t - test (Independent - Samples) และ (One - way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่จบการศึกษาต่างกัน และมีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกันและประกอบอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนทำการตัดสินใจ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ก่อนเริ่มดำเนินการให้ประชาชนทราบ เพื่อประชาชนจะได้เข้าร่วมโครงการองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรเปิดประกาศจัดทำข้อบัญญัติให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน และควรแต่งตั้งประชาชนเข้าไปเป็นคณะกรรมการในด้านต่างๆ ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE : The participation of people in the development planning process of
The Buakho Subdistrict, Muang District, Maharakham Province.

AUTHOR : Chawalit Srisarakham

DEGREE : M.P.A.

ADVISOR : Mr.Watcharin sutthisai

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2011

ABSTRACT

This research was aimed to study and compare the participation of people in the development planning process of The Buakho Subdistrict, Muang District, Maharakham Province classified by their gender, education, occupation and age including their suggestion about the development planning process. The sample was people eligible voters whose names appeared in the registration at the Buakho Sub-district Administrative Organization area in the year 2553 B.E. consist of 364 persons, they were selected by the stratified random sampling and simple random sampling. The instrument used for collecting data was the five rating scale with reliability at .88 levels. The statistics for analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and testing the hypothesis by t – test (Independent – Samples) and (One – way ANOVA)

The research result was found as follows;

1. The participation of people in the development planning process of The Buakho Subdistrict, Muang District, Maharakham Province as an overall and all aspects was in the moderate levels, sorting the arithmetic mean from highest to lowest namely; the checking of contents of the development plans, the planning arrangement, the specified problem, the monitoring that plan was developed to budget provision, and the evaluation respectively.
2. The comparison result of participation of people in the development planning process of The Buakho Subdistrict, Muang District, Maharakham Province classified by their gender, education, occupation and age found that the people who successes education and had

age differently pay participation in the development planning as an overall differently with statistically significant at the .05 level. However, the people who were difference of gender and occupation pay participation indifference.

3. The suggestions were found that; should publish information before making the decision, should promote projects by let people know before people started in order to be participated, should encourage people as various committees in activities, the posted provision for people acknowledge avowedly, people should be appointed as the committee about activities that will b performed.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่ง จาก อาจารย์ยวีร์ฉรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ รศ.ดร.วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ดร.ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ กรรมการ สอบการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคุณจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ว่าที่ร้อยตรีมาโนชน์ จันทร์เกตุ นางสาวมูจลินทร์ ลักษณะวงษ์ นายนพดล ศรีวัฒนานุกาศาสตร์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจนเสร็จ สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณนายสุวัฒน์ พานพิมพ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอ เมือง จังหวัดมหาสารคาม คณะผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการองค์การบริหารส่วนตำบล บัวคือทุกท่าน ที่ให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาโท รวมทั้งมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิด และขอขอบพระคุณประชาชนกลุ่มตัวอย่างจากทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่จารุวรรณ ศรีสารคาม ผู้ที่อบรมเลี้ยงดู สั่งสอนจนสำเร็จ การศึกษา ขอขอบคุณ คุณชลิตา ศรีสารคาม เด็กหญิงชลธร ศรีสารคาม และญาติพี่น้องทุกคนที่ ให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดมา จนการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณสุชาติ เข้มพรม คุณกชพร ประทุมวัน ว่าที่ร้อยตรีนิรันดร์ ศรีเสนพิลา และเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 7 สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ศูนย์มหาสารคาม ทุกท่านที่ ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา จนการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

ประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้ บิดา - มารดา ที่ให้ชีวิต ตลอดจน ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้สติปัญญา ความรัก ความหวัง กำลังใจในการทำงานและ การดำรงชีวิต ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์ความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา

ชวลิต ศรีสารคาม

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฅ
สารบัญตารางภาคผนวก	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	5
สมมติฐานการศึกษา	5
ขอบเขตการศึกษา	5
กรอบแนวคิดการศึกษา	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์การศึกษา	9
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	10
แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ	15
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล	20
แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน และการวางแผนพัฒนา	32
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	49
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66

หัวเรื่อง	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	70
สถิติที่ใช้ในการศึกษา	71
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ลำดับขั้นในการเสนอผลการศึกษา	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
วัตถุประสงค์การศึกษา	106
สมมติฐานการศึกษา	106
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	107
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	107
สรุปผล.....	107
อภิปรายผล.....	109
ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	123
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม	131
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	134
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์	137
ประวัติผู้ศึกษา	143

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง.....	67
2	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	75
3	ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม	76
4	ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา.....	77
5	ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ.....	79
6	ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา.....	81
7	ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย... ..	83
8	ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล.....	85
9	ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ.....	87
10	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	88

11	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนก ตามระดับการศึกษา	89
12	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนก ตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา.....	90
13	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม ระดับการศึกษาเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ	91
14	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับ การศึกษาเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ..	92
15	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับ การศึกษาเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผน พัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย.....	93
16	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนก ตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล.....	94
17	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม ระดับการศึกษา เป็นรายคู่ โดยรวม	95
18	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอาชีพต่างกัน	96
19	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม การประกอบอาชีพ	97

20	ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุต่างกัน.....	98
21	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ	99
22	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา	100
23	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย.....	101
24	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	102
25	ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ โดยรวม	102
26	ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	103

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการศึกษา	7
2	โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล	24
3	ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น	43
4	วงจรการวางแผนพัฒนาตำบล.....	45

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญตารางภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่	หน้า
1 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา	132
2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	135

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย เพราะประเทศไทยมีพื้นที่กว้างขวางยากที่รัฐบาลจะเข้าไปดูแลได้ทั่วถึง จึงต้องมีการบริหารราชการที่จะต้องกระจายอำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นได้สามารถช่วยเหลือตนเอง คือ ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง เพราะผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นย่อมเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นดี การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รู้แนวทางในการที่จะพัฒนานำทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนานั้นจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ มีสิทธิ มีเสียง และความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะส่งผลให้เกิดความต้องการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ลิจิต ชีรเวคิน. 2530 : 306)

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550 : 28) ได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐจะต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกๆ ด้านทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

การเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นยังเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะการเมืองระดับท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญของระบอบการปกครองระดับชาติที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองโดยตรง และเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนรู้สึกรู้ว่าตนมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 105)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการดำเนินงานและบริหารงานเป็นไปตามโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ตามที่มีกฎหมายที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้จักรับผิดชอบต่อประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกัน จึงอาจจะกล่าวได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองที่มีการกระจายอำนาจให้กับหน่วยปกครองพื้นฐานของประเทศอย่างแท้จริง อันเป็นการสนองนโยบายการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ที่จะให้อำนาจการบริหารแก่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารพัฒนางานแก้ไขปัญหาพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ และมีอิสระในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นตามขอบข่ายกฎหมายกำหนด (กรมการปกครอง. 2547 : 14-15)

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือ หรือกระบวนการในการจัดการอันหนึ่งและเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งมีความสามารถในการบริหารงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความเจริญก้าวหน้า มีความสามารถรับใช้ประชาชนในการอำนวยความสะดวก และความผาสุกให้แก่ประชาชน ได้มากนั้น ย่อมมีตัวแบบในการกำหนดที่สำคัญ คือการวางแผน หรือการจัดทำแผนที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากประชาชนในการเสนอสภาพปัญหาของท้องถิ่นด้วย

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีขั้นตอนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แต่ในทางปฏิบัติจริงการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนหรือการดำเนินการตามขั้นตอนในระเบียบยังคงไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง จึงพบปัญหาการจัดทำโครงการต่างๆ ไม่ใช่ความต้องการของประชาชน อีกทั้งพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ (สุดาวรรณ์ มีบัว. 2547 : บทคัดย่อ)

จากการศึกษายังพบว่ามีปัญหาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือปัญหาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารไม่เพียงพอ ซึ่งไม่ได้ศึกษาหรือเรียนรู้อย่างจริงจัง สถานที่ทำงานในหน่วยงานไม่สะดวก ข้าราชการบางคนไม่เคยบริหารงานเกี่ยวกับท้องถิ่น ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ตลอดจนระเบียบกฎหมายในการบริหารงานไม่ชัดเจนองค์การบริหารส่วนตำบลประสบปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ ให้

ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงาน โดยมีส่วนร่วม ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎหมาย ขั้นตอนการบริหารงานทำให้การพัฒนามีปัญหาขาดความ ต่อเนื่อง คนส่วนมากจึงมององค์การบริหารส่วนตำบลในแง่ลบ (ชูชัย ศุภวงศ์ และยวดี คาคการณ์ไกล. 2542 : 1)

ดังนั้น ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งประเด็นของปัญหานั้นมีพื้นฐานว่าเกิดจากประเด็น ดังนี้

1. การขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตำบล กล่าวคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถบอกได้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาหรือสภาพที่พึงปรารถนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอนาคตคืออะไร แต่องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ทำได้เพียงเอาโครงการมา รวมกันเพื่อมาเป็นแนวทางในการจ่ายงบประมาณในแต่ละปี โดยมีได้ค้ำใจว่าความสำเร็จของการพัฒนาคืออะไร ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน

2. การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังเน้นการพัฒนา เฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน ละเลยการพัฒนาในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านสังคม

3. แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนายังเป็นการระดมความคิดเห็นในวงแคบ เฉพาะฝ่ายบริหาร และสภาพบางส่วน ไม่ได้แสวงหาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

4. การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เนื่องจากระบบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมประกอบกับประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ระเบียบกฎหมายกระบวนการ มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนขาดความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเห็นได้จากรายงานผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยตอบว่าไม่เคยตรวจสอบโครงการ กิจกรรมต่างๆ ในแผนพัฒนาขององค์การบริหาร ส่วนตำบลว่าตรงกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน มีจำนวนร้อยละ 59.8 รองลงมา ตอบว่าเคยตรวจสอบโครงการ กิจกรรมต่างๆ ในแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนร้อยละ 22.8 ไม่ทราบ มีจำนวนร้อยละ 17.4 และยังพบว่าไม่เคยขอรับข้อมูลข่าวสาร จากองค์การบริหารส่วนตำบลหากเห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส มีจำนวนร้อยละ 88.0 กลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.0 ตอบว่าไม่เคยตรวจสอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีค่าใช้จ่ายเงินไปทำอะไร สอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 58.7 ตอบว่าไม่เคยตรวจสอบติดตามการก่อสร้างโครงการ และการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าถูกต้องโปร่งใสเกิดประโยชน์หรือไม่ (สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2543 : 103)

เหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจที่จะเข้ามาส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเข้ามามีส่วนร่วมไม่มาก ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็เป็นที่แน่นอนว่าการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลจะไม่สามารถสนองตอบปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชน หรือที่เรียกกันว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ตรงจุด

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ เป็นอีกส่วนหนึ่งของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ได้มีการยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีหมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 10 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือนั้น ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แต่ยังไม่เคยศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและพบปัญหาประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การพัฒนายังไม่ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนยังไม่ทั่วถึง ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีอาชีพมั่นคง เกษตรกรรมที่ยั่งยืนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพียงใด ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ ได้มีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างไร ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลที่จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ ที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา มีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีให้นำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การจัดทำแผนในแต่ละครั้งนั้นประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด และศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน ตลอดจนแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน

ตำบล ควรทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพประสิทธิผล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มากที่สุด และส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลทำงานด้วยความโปร่งใส สามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ได้ตรงตามสภาพปัญหา ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,944 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 364 คน ซึ่งได้จากการคำนวณด้วยสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727)

2. ด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น

2.1 ด้านตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปจำแนกตาม

2.1.1 เพศ

2.1.2 ระดับการศึกษา

2.1.3 อาชีพ

2.1.4 อายุ

2.2 ด้านตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม

2.2.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

2.2.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำ

ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

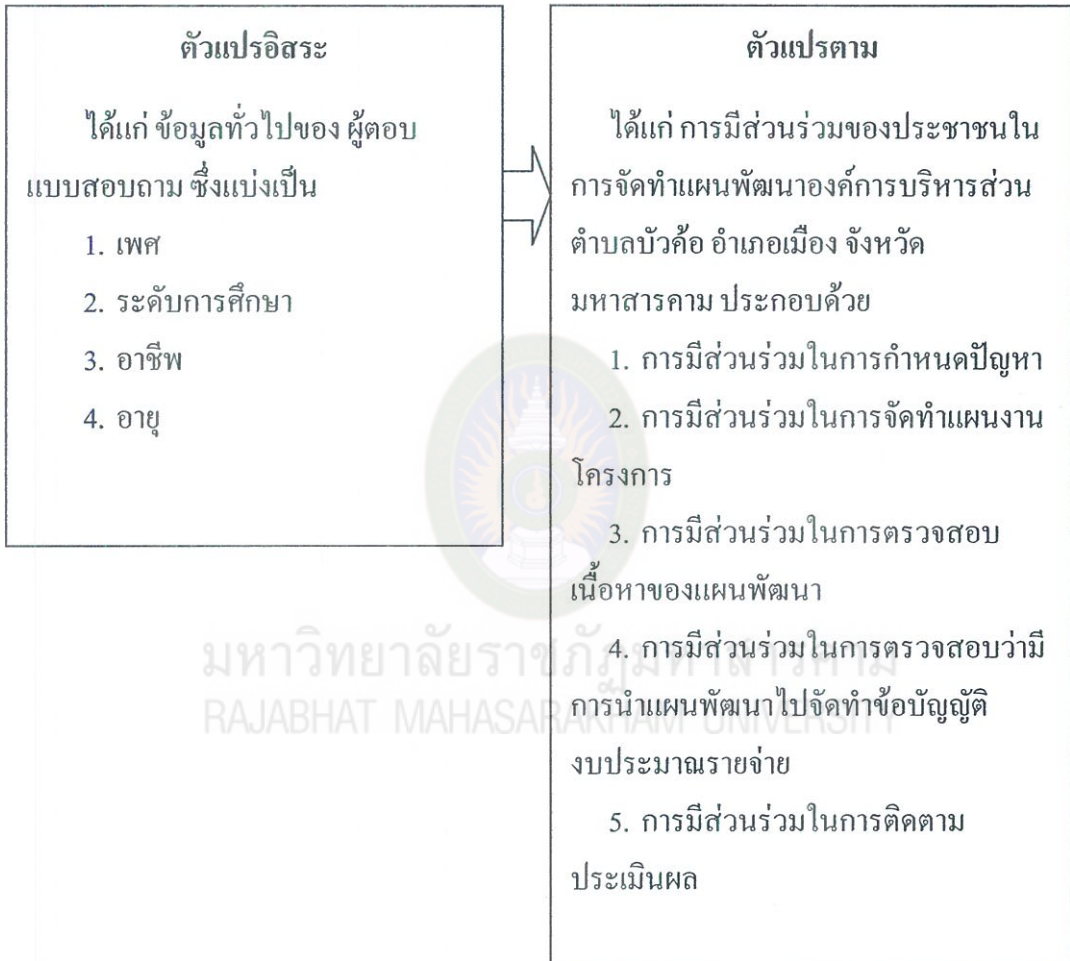
2.2.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2.3 ด้านพื้นที่ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.4 ด้านระยะเวลา ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2553 – 31 มกราคม 2554

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ศึกษาได้นำเอากรอบแนวคิดของกองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มาใช้เป็นกรอบแนวคิดการศึกษาดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น

2.2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมในการตรวจสอบ แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

2.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมในการตรวจสอบ ในการนำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้ร่วมจัดทำกับประชาชนมาจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2.5 การมีส่วนร่วมปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมในการประเมินว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ร่วมในการปฏิบัติ ในโครงการในรูปแบบต่างๆ ร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ เช่น กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

3. แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ประจำปี 2553

ประโยชน์การศึกษา

ข้อสนเทศที่ได้จากการศึกษา สามารถนำไปเป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษา ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
4. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนและการวางแผนพัฒนา
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
6. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้
ทวี พันธวุฒิสกุล (2531 : 108) ได้อธิบายความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนที่มีองค์การเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในพื้นที่ที่กำหนดมีอำนาจในการบริหารงานมีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจและมีสภาพของท้องถิ่นเป็นองค์กรที่สำคัญ

พรชัย เทพปัญญา (2541 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ อำนาจหน้าที่ที่จะกำหนด และการบริหารกิจการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนด และอาณาเขตของพื้นที่ที่วางนัยอยู่ในประเทศ และมีขนาดเล็กกว่าประเทศ และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การบริหารทางการเมืองของหน่วยย่อยทางพื้นที่ และประชาชนของประเทศซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

ลิจิต ซีรเวคิน (2548 : 36) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครอง โดยวิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครอง โดยอิสระและ ได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดยปราศจากการควบคุม ของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่า ด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

วิท (Wit. 1967 :14-21) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองส่วน ท้องถิ่นสร้างโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองท้องถิ่นร่วมกันทั้งหมด หรืออำนาจบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมากประชาชน ในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ยอมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อ ประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจาก การกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรที่มีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มี อำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

จากความหมายการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐได้กระจายอำนาจการบริหารกิจการภายในท้องถิ่นให้ ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล และดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นเอง โดยให้ประชาชนในพื้นที่ได้เลือกผู้นำใน พื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นการสนับสนุนให้บุคคลผู้อยู่ในท้องถิ่นรู้จักปัญหาได้แก้ไขปัญหา ต่างๆ ได้ตรงจุด

2. ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น มีนักวิชาการ มีดังนี้ (ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 20)

2.1.1 การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย (Basic democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมือง ให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียใน การปกครองการ บริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประ โยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนใช้ดุลพินิจ ในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น ประชาชนจึงเกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งนำมาสู่การมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2.1.2 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง กล่าวคือ การปกครองตนเองมิใช่การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เอง โดยการเลือกบุคคลขึ้นมาบริหารงานของท้องถิ่นเอง ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.1.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาลกลาง ซึ่งหลักการสำคัญของหลักการกระจายอำนาจ เนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นบางประการ ดังนี้

1) ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง และนับวันจะขยายเพิ่มมากขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากภารกิจของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ตลอดจนงบประมาณที่ใช้ในภารกิจดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี

2) รัฐบาลมีอำนาจในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการ โครงการในท้องถิ่นในรูปแบบซึ่งเหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุดเนื่องจากท้องถิ่นย่อมรู้ถึงปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้อื่น ซึ่งไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอื่น

3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้เสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเองจะเห็นได้ว่าหากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และ ไม่แน่ใจว่าจะสนองความต้องการท้องถิ่นถูกจุดหรือไม่ ซึ่งหากในท้องถิ่นดำเนินการเองแล้วภาระรัฐบาลจะผ่อนคลายไป รัฐบาลจะทำหน้าที่เพียงดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

2.1.4 การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างทั้งทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชากร ปัญหา และความต้องการ ผู้ที่จะให้บริการและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และบริหารงานจึงเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.1.5 การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองของประเทศในอนาคต เพราะนักการเมืองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การเลือกตั้งมีทักษะในการบริหารงานท้องถิ่นตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สามารถส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการเมืองระดับชาติ

2.1.6 การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการพัฒนาชนบทที่ผ่านมาประชาชนขาดการ

มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การพัฒนาชนบทจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัย โครงสร้าง ความมีอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งถ้าหากมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงแล้วท้องถิ่นจะเกิดการพึ่งตนเองได้

2.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ ดังนี้ (พิธีสิทธิ์ คำนวนลศิลป์, 2543 : 95)

2.2.1 การปกครองท้องถิ่นจะช่วยให้การแก้ปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนรู้ปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และการแก้ปัญหานั้นย่อมได้ผลเพราะประชาชนรู้ปัญหาดีกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์

2.2.2 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเท่ากับเป็นการฝึกฝนรู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติ ซึ่งอำนวยในการพัฒนาการทางการเมืองไปในตัว

2.2.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง

2.2.4 การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีคุณภาพและมีส่วนได้เสียความสำคัญเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible Citizens)

2.2.5 การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองตนเอง

3. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

3.1 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษา, 2526 : 32)

3.1.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมาย หน่วยการปกครองนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

3.1.2 หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชา ของหน่วยงานทางราชการ เพราะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง

3.1.3 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นต้องมาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political participation)

3.1.4 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ โดยการขออนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

3.1.5 หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

3.1.6 หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ควรมีอำนาจในการออกข้อบังคับ เพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น ได้ แต่ทั้งนี้ข้อบังคับทั้งปวง ย่อมไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

3.1.7 หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในส่วนรวม

3.2 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย (ทวี พันธวุฒิสถิฐ์, 2531 : 100)

3.2.1 มีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายเป็นอิสระจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติ และมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน

3.2.2 มีอำนาจอิสระในการบริหารงานและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัยปัญหาต่างๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบาย

3.2.3 มีงบประมาณของตนเอง โดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

3.2.4 คณะผู้บริหารท้องถิ่น ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ทั้งหมดหรือบางส่วน

จากองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการปกครองตนเองเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลาง ที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง โดยให้อิสระในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนา การบริหารที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล และกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารท้องถิ่นหรือตัวแทนก็ได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรง เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตนเอง

แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2548 : 36) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่า คือ การโอนกิจการบริหารสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากการปกครองส่วนกลาง

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2548 : 59) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจ หมายถึง ระบบบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการ ดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการบริหารแทบทุกอย่างของท้องถิ่น

สมศักดิ์ พรหมเตือ (2551 : 18) สรุปความหมาย การกระจายอำนาจ คือ การบริหารจัดการในท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่น ได้ดูแลพื้นที่ของตน และยังเป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการของชุมชนในท้องถิ่น ได้บริหารจัดการในท้องถิ่นตนเองเพื่อไปสู่การพัฒนาด้านสาธารณะต่างๆ อย่างทั่วถึง เข้าใจปัญหาของตนเอง อยู่กับปัญหา รู้ต้นเหตุของปัญหาแก้ไขได้ทันเวลา

จากความหมายดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ คือการที่รัฐบาลได้ส่งมอบอำนาจในบางส่วนในการบริหารจัดการในท้องถิ่น ให้ได้ดำเนินการพื้นที่ดูแลของตนเองไม่ว่าจะเป็นในด้านสาธารณะต่างๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. หลักการกระจายอำนาจ

หลักการกระจายอำนาจ มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

2.1 หลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ (ทวีศักดิ์ ปักษา. 2550 : 14)

2.1.1 มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตน

2.1.2 มีอำนาจในการบริหารงาน ความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นหลักที่สำคัญในการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะถ้าหากองค์กรนั้นไม่มีการอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

2.1.3 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้นำที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้นอาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางที่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อมีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง

2.1.4 มีงบประมาณของตนเอง องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานการจัดเก็บรายได้ การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

2.2 หลักการกระจายอำนาจ มีดังนี้ (สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2550 : 28-29)

2.2.1 มีการแยกหน่วยงานออกเป็นองค์การนิติบุคคล มีอิสระจากองค์การของส่วนราชการส่วนกลาง ยังมีนิติบุคคลแยกออกไปมากขึ้นเท่าใดก็นับว่าเป็นการกระจายอำนาจมากขึ้นเท่านั้น และมีงบประมาณ เจ้าหน้าที่ของตนเอง ก็มีความอิสระในการบริการสาธารณะที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องรอรับคำสั่งจากส่วนกลาง เพียงแต่คอยควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

2.2.2 มีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่น องค์กรของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นย่อมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากรายการในท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน โดยเฉพาะองค์กรสำหรับเป็นที่ประชุมปรึกษากิจการ ทั้งนี้เพื่อให้รายการในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ถ้าไม่มีการเลือกตั้งก็ไม่นับว่าการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง การเลือกตั้งถือว่าเป็นสาระสำคัญของหลักการกระจายอำนาจทางการปกครอง

2.2.3 องค์การตามหลักการกระจายอำนาจมีความอิสระที่จะดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ได้เอง โดยไม่ต้องรับคำสั่งหรืออยู่ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของราชการบริหารส่วนกลาง มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการและลำดับกิจการได้ด้วยงบประมาณและได้ด้วยเจ้าหน้าที่ของตนเอง ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลาง ถ้าองค์การใดไม่มีความเป็นอิสระก็ไม่ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริง

จากหลักการกระจายอำนาจที่กล่าวมา ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า เป็นหลักในการแบ่งอำนาจการปกครอง และหลักในการมอบอำนาจการปกครอง โดยมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงาน องค์ประกอบในการกระจายอำนาจเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ถ้าสามารถดำเนินการได้ตามกรอบหลักการดังกล่าว โดยไม่มีการแทรกแซงจากส่วนอื่นย่อมทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความสมบูรณ์ในการบริหารงานมากขึ้นมุ่งสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

3. การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550 : 1-99) หมวด 4 ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 กำหนดให้รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึงตนเองตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นของตนเองได้ พัฒนาเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่น ระบบสาธารณสุข โภคสาธารณสุข การโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ ในด้านการปกครองท้องถิ่น หมวด 14 ตั้งแต่มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 สรุปได้ว่า รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายมีอิสระในการกำหนดนโยบายในการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ รัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ภายใต้กรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังบัญญัติสิทธิของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้พ้นจากตำแหน่งของพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น และจากการที่ได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้นซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้การจัดระบบบริการสาธารณสุขระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสัดส่วนภายในอาคาร โดยต้องคำนึงถึงภารกิจหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง และมาตรา 12 ได้กำหนดให้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา ซึ่งเป็นแนวทางกรอบแนวคิด เป้าหมาย และแนวทางการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม

3.1 แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.1 กรอบแนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดกรอบ โดยยึดหลักการและสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

1) ด้านความอิสระในการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล และการเงินการคลังของตน โดยยังต้องอยู่ในการกำกับดูแลต่อรัฐบาลกลางที่มีความเป็นรัฐเดี่ยว มีความเป็นเอกภาพของประเทศยังอยู่ มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และรักษาความมั่นคงของชาติเอาไว้ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึงตนเอง และตัดสินใจในกิจการของตนเองได้มากขึ้น โดยปรับบทบาทและภารกิจของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค คู่มือในส่วนของการกิจระดับมหภาค และภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะดำเนินการได้ กำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านนโยบาย ด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยังให้การสนับสนุน ส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการการตรวจสอบ

3) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการจากสาธารณะที่มีคุณภาพ และสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน ติดตามงานต่างๆ

3.1.2 ขอบเขตการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 คณะกรรมการกระจายอำนาจได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขอบเขต ดังนี้

1) รัฐกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ อำนาจการตัดสินใจ อำนาจการเงินการคลัง และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความพร้อมส่งเสริมให้ประชาชนและสังคมเขามามีส่วนร่วมมากขึ้น

2) รัฐจะดำเนินการปรับบทบาทของราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโครงสร้างและกลไกเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจ สร้างระบบการติดตามตรวจสอบ คู่มือประเมินประสิทธิภาพของการบริหารงาน

3.2 สรุปลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่น

3.2.1 มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงกับหน่วย การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแล ให้การปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

3.2.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลยก็ไม่นับเป็นการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3.2.3 มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจการปกครองนั้นต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง

3.2.4 มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ และทรัพย์สินตลอดจนเงินอุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

3.2.5 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้จะมีงบประมาณแยกออกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวง โดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการให้อิสระของประชาชนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง ให้มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ ตามกรอบของกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการกระจายอำนาจนี้จะมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหาร โดยยังมีรัฐบาลกลางคอยกำกับดูแลท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น หลักสูตรถือเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลได้กระจายอำนาจการบริหารให้แก่คนในท้องถิ่นให้สามารถมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีหน้าที่อื่นๆ ตามที่มีกฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 ว่าด้วย การปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงาน ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ท้องถิ่นใดที่ต้องการปกครองตนเองก็มีสิทธิได้รับ การจัดตั้งเป็น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐ กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันซึ่งมีกฎหมายกำหนด โดยจะต้องคำนึงถึง หลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญ

1. ประวัติการจัดตั้ง

กระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งที่ 222/2499 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2499 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยกำหนดให้มีการจัดตั้ง สภาตำบลให้แล้วเสร็จภายในสามเดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสภาตำบล และช่วยสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น หลังจากนั้นรัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติระเบียบราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ คือ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้และรายจ่ายของตนเอง สามารถดำเนินกิจการ ได้อย่างอิสระ องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งเพียง 59 แห่ง ต้องยุบเลิกไปเพราะการทำงานไม่มีประสิทธิภาพ

ในปี พ.ศ. 2509 รัฐบาลได้ออกคำสั่งที่ 275/2509 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2509 เรื่องระเบียบบริหารราชการตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) จัดตั้งสภาตำบลในรูปแบบใหม่โดยปรับปรุงสภาตำบลให้มีลักษณะคล้ายสภาท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล การดำเนินการไม่ทั่วถึงทั่วประเทศเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด จึงให้ใช้บังคับใช้เฉพาะบางตำบลที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ ส่วนตำบลอื่นๆ ให้ใช้ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้านตามคำสั่ง 222/499 ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติได้ออกประกาศคณะปฏิวัติที่ 326 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เพื่อแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบบริหารของตำบลให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาการณ์ในขณะนั้น โดยตำบลที่จัดระเบียบบริหารตามประกาศของคณะปฏิวัติ มีสภาตำบล แต่ไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล และตามประกาศนี้ได้ยกเลิก พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 รวมทั้งฉบับที่ 2 พ.ศ. 2509 นอกจากนี้ยังให้โอนทรัพย์สิน หนี้ และสิทธิ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไปเป็นของจังหวัด เมื่อ พ.ศ. 2537 สมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารส่วนตำบล จึงได้ออกพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รวมทั้งได้แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 เพื่อให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

2. หลักเกณฑ์การจัดตั้ง

ในการจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ได้มีการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จำนวน 617 แห่ง ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นเรื่อยจนถึงปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 6,744 แห่ง ได้มีแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกันได้ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น
- 2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น
- 2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึง 2,000 คน เป็นเหตุไม่สามารถบริหารงานพื้นที่นั้นให้มีประสิทธิภาพได้ ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน หรือให้หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกัน ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น

ต่อมาพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้กำหนดเพิ่มเติมให้สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ก็อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถจัดตั้งได้จะต้องมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่มีการเปลี่ยนแปลง ต้องจัดทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา โดยในประกาศให้ระบุชื่อ และขอบเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

3. โครงสร้างและอำนาจหน้าที่

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้ (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546. 2546 : 16 – 37)

3.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้านในตำบลนั้นๆ หมู่บ้านละ 2 คน ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 3 คน แต่ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละ 6 คน ในสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะประกอบด้วย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และเลขาธิการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล พิจารณา และให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย แผนพัฒนาตำบลกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

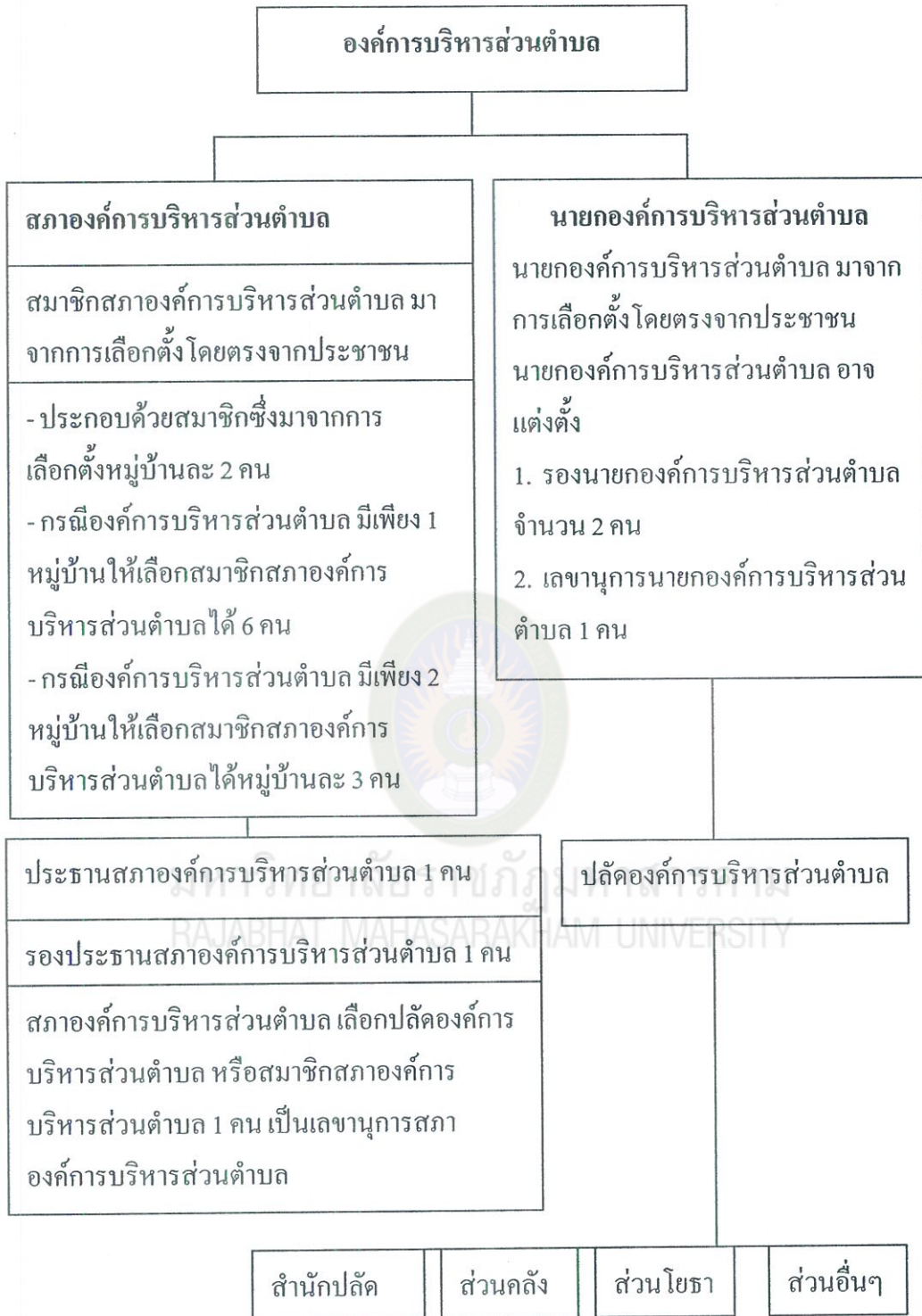
3.2 นายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบล ซึ่งอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 2 และเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งรองนายกององค์การบริหาร

ส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการแต่งตั้งจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนในการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ไม่เกิน 2 สมัย ติดต่อกัน มีหน้าที่ในการบริหารพัฒนา บริหารงานทั้งหมด ทั้งบริหารพัฒนาตำบล บริหารงานบุคคล กำหนดนโยบาย วางแผนการพัฒนาตำบลจัดทำงบประมาณรายจ่าย ต้องรายงานผลการปฏิบัติงานตามที่ให้นโยบายไว้ในทุกปี และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

4. การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บังคับบัญชาในส่วนราชการมี พนักงานส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการประจำ และมีลูกจ้างจำนวนตาม โครงสร้างตามกรอบ อัตราค่าจ้าง เป็นไปตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งกำหนดไว้ 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยมีกรอบพิจารณาจากรายได้ พื้นที่ และประชากรในพื้นที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณากรอบอัตราค่าจ้าง แบ่ง การบริหารออกเป็นอย่างน้อย 7 ส่วน ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ. 2553 : 1- 7)

4.1 สำนักปลัดงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการพนักงานส่วนตำบล และลูกจ้าง งานการประชุม งานนโยบายและแผน งานกฎหมายและคดี งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานกิจการสภา และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.2 ส่วนการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเบิกเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน และอื่นๆ โดยมี ฝ่ายงานการเงิน ฝ่ายงานบัญชี ฝ่ายงานพัฒนาและจัดเก็บรายได้ ฝ่ายทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.3 ส่วนโยธา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ ประมาณราคา ค่าใช้จ่ายในโครงการ งานควบคุมอาคาร โดยมีฝ่ายก่อสร้าง ฝ่ายออกแบบและควบคุมอาคาร ฝ่ายประสานสาธารณูปโภค และฝ่ายผังเมือง และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.4 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ งานสาธารณสุขทั้งหมด โดยมีฝ่ายอนามัยและสิ่งแวดล้อม ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและสาธารณสุข ฝ่ายรักษาความสะอาด ฝ่ายควบคุมและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ฝ่ายควบคุมโรค และฝ่ายบริการสาธารณสุขและงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.5 ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา คือ ฝ่ายส่งเสริมกิจการ โรงเรียน และฝ่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.6 ส่วนสวัสดิการสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ การบริการด้านสวัสดิการ และพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ และฝ่ายส่งเสริมอาชีพและพัฒนาสตรี และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

4.7 ส่วนส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิเคราะห์วิจัยทางการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การปรับปรุงพันธุ์ การขยายพันธุ์ และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย

5. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 มีดังนี้

5.1 อำนาจหน้าที่ทั่วไป

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่พัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

5.2 หน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

5.2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

5.2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้ง

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

5.2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

5.2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5.2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

5.2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอัน

ดีของท้องถิ่น

5.2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณ

หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

5.3 หน้าที่ที่ไม่บังคับให้ทำ แต่อาจที่จะดำเนินการได้

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำ กิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

5.3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

- 5.3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 5.3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 5.3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และ

สวนสาธารณะ

- 5.3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 5.3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 5.3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 5.3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของ

แผ่นดิน

- 5.3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 5.3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 5.3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 5.3.12 การท่องเที่ยว
- 5.3.13 การผังเมือง

5.4 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

- 5.4.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 5.4.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 5.4.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 5.4.4 การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- 5.4.5 การสาธารณูปการ
- 5.4.6 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 5.4.7 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 5.4.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 5.4.9 การจัดการศึกษา
- 5.4.10 การสังคมเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

- 5.4.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 5.4.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 5.4.13 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 5.4.14 การส่งเสริมกีฬา
- 5.4.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ
ประชาชน
- 5.4.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 5.4.17 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 5.4.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 5.4.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 5.4.20 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 5.4.21 การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 5.4.22 การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 5.4.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรง
มหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
- 5.4.24 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5.4.25 การผังเมือง
- 5.4.26 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 5.4.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 5.4.28 การควบคุมอาคาร
- 5.4.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5.4.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 5.4.31 กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด
- 5.5 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายที่กำหนดใน
การปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีกฎหมายอื่น

ที่เกี่ยวข้องที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 5.5.1 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
- 5.5.2 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
- 5.5.3 พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508
- 5.5.4 พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475
- 5.5.5 พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510
- 5.5.6 พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535
- 5.5.7 กฎหมายอื่นๆ ตามแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นที่มี

พื้นที่ต้องบังคับใช้ตามกฎหมาย เช่น กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ การประมง ทรัพยากรธรรมชาติน้ำมัน นกอีแอ่น เป็นต้น

6. การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ในหนึ่งปีมีสมัยประชุมสามัญ 2 สมัย หรือหลายสมัย แล้วแต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนด แต่ไม่เกิน 4 สมัย เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภา นายองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกที่มีอยู่ อาจทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอ ขอให้เปิดประชุมสมัยวิสามัญ ถ้านายอำเภอเห็นสมควรก็ให้นายอำเภอเรียกประชุมวิสามัญได้ การประชุมสมัยหนึ่งๆ ให้มีกำหนดไม่เกิน 15 วัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ สำหรับการประชุมสภาครั้งแรกต้องดำเนินการภายใน 45 วัน นับแต่วันเลือกตั้ง การเรียกประชุมสภาตามสมัยประชุมให้ประธานสภาเป็นผู้เรียกประชุม และเป็นผู้ปิดการประชุม การประชุมในแต่ละครั้งจะต้องมีสมาชิกร่วมประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะครบองค์ประชุม

7. รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

7.1 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ อากรฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมใบอนุญาต รวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเนื่องจากการฆ่าสัตว์

7.2 ส่วนราชการจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิบัตร

และนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน อาคารรั้งนคี่แ่อน ค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียมตาม
กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ รายได้จากอาคารกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินจากประทานบัตร
ใบอนุญาต และอาชญาบัตรกฎหมายว่าด้วยการประมง รายได้จากทรัพยากรธรรมชาติ

7.3 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

7.4 รายได้อื่นๆ เช่น รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภค รายได้จาก
กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้ และตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นของ
องค์การบริหารส่วนตำบล

8. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่ายตามงบประมาณ โดยจำแนกออกเป็น
2 ลักษณะ คือ รายจ่ายงบกลาง และรายจ่ายตามแผนงาน

8.1 รายจ่ายงบกลาง หมายถึง รายจ่ายที่องค์กรปกครองท้องถิ่นมีภาระผูกพัน
ต้องจ่าย และเป็นรายจ่ายที่จัดไว้เพื่อจัดสรรให้หน่วยงานต่างๆ เบิกจ่าย ได้แก่

8.1.1 ค่าชำระเงินกู้ และดอกเบี้ย

8.1.2 รายจ่ายตามข้อผูกพัน

8.1.3 เงินสำรองจ่าย

8.1.4 เงินงบประมาณรายจ่ายทั่วไปตั้งช่วยเหลืองบประมาณ

8.1.5 เงินช่วยค่าทำศพ

8.2 รายจ่ายตามแผนงาน หมายถึง รายจ่ายซึ่งกำหนดรายละเอียดหมวดรายจ่าย
ไว้ในงานหรือโครงการตามแผนงานสำหรับหน่วยงานใดโดยเฉพาะ ได้แก่

8.2.1 หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ

8.2.2 หมวดค่าจ้างชั่วคราว

8.2.3 หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ

8.2.4 หมวดค่าสาธารณูปโภค

8.2.5 หมวดเงินอุดหนุน

8.2.6 หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง

8.2.7 หมวดรายจ่ายอื่นๆ

9. การกำกับดูแล

9.1 นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ โดยมีอำนาจสามารถเรียกสมาชิกสภา คณะผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจง หรือสอบสวน ตลอดจนเรียกรายงานเอกสารใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบได้

9.2 เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม นายอำเภอจะรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาก็ได้

10. หลักการบริหารจัดการที่ดี

การบริหารจัดการที่ดีเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องพัฒนาไปสู่การบริหารที่ให้ได้เพื่อเป็นที่พึงของประชาชน โดยมีหลักสำคัญอยู่ 6 ประการ คือ

10.1 หลักนิติธรรม จะต้องมีการบริหารด้วยความชอบธรรม ชอบด้วยระเบียบกฎหมาย รักษาคุ้มครองผลประโยชน์ ของประชาชนอย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรม

10.2 หลักความโปร่งใส คือ องค์การบริหารส่วนตำบลรู้อะไรประชาชนควรรู้ด้วย โดยการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนตรวจสอบได้ตลอดเวลา

10.3 หลักความรับผิดชอบ ในการให้บริการสาธารณะตามที่กำหนดไว้ตามกฎหมายอย่างมีคุณภาพต้องรับผิดชอบหากเกิดความเสียหาย

10.4 หลักความมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และแสดงความคิดเห็นในกระบวนการตัดสินใจ และตรวจสอบ

10.5 หลักคุณธรรม การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย

10.6 หลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม

11. บทบาทในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนา โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

11.1 พัฒนาการบริหารให้มีลักษณะถูกต้อง โปร่งใส มีวิสัยทัศน์และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

11.2 เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาระบบการบริหารแก่องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน

11.3 เป็นองค์กรนำในการพัฒนาบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายข้าราชการประจำ

11.4 เป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรอื่น

11.5 เป็นองค์กรหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

11.6 เป็นองค์กรนำเสริมสร้างความรู้ จริยธรรม คุณธรรมแก่สมาชิกท้องถิ่น

11.7 เป็นองค์กรนำในการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล จึงสรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอีกรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือมีการตราพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ใช้ได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์จนถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในการที่จะได้เรียนรู้การบริหารจัดการภายในท้องถิ่นของตน รู้จักการเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทำให้ทราบปัญหา ต้นเหตุและวิธีที่แก้ที่มีประสิทธิภาพที่สุด การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

* แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน และการวางแผนพัฒนา

1. ความหมายของการวางแผน และการวางแผนพัฒนา

1.1 ความหมายของการวางแผน

การวางแผน มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

พริสทิส์ คำนวนศิลป์ (2541 : 37) ได้ให้ความหมายของการวางแผน

หมายถึง กระบวนการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal) ที่ต้องการบรรลุในช่วงเวลาข้างหน้ารวมทั้งกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยทั่วไป

ซึ่งจะเป็นการตอบคำถามว่าจะทำอะไร (What) ใครเป็นผู้กระทำ (Why) ใครบ้างเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำที่ไหน (Where) และกระทำอย่างไร (How) ส่วนคำถามที่ถามว่าทำไมจึงต้องทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (Why) เป็นคำถามที่ต้องตอบภายหลังจากสิ้นสุดการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการแล้ว การวางแผนจึงเป็นจุดเชื่อมต่อการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุฒิพงษ์ (2543 : 67) ได้ให้อธิบายว่า แผนเป็นการเตรียมการและตัดสินใจในปัจจุบันเพื่อกระทำในอนาคตโดยการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ดำเนินการตามแผนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ปิยนุช แสงวรุ (2544 : 27) ได้ให้ความหมายของการวางแผน คือการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ

ลี เบ็นทอน และ เฮนนิ่ง (Le Breton and Henning. 1961 : 231) ได้อธิบายความหมายของแผน (Plan) เป็นผลผลิตของการวางแผน ซึ่งหมายถึงวิถีของการกระทำที่กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วที่ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ 1) จะต้องเกี่ยวข้องกับอนาคต 2) จะต้องเกี่ยวกับการกระทำ และ 3) จะต้องมึปัจจัยที่ชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องของตัวเอง

จากความหมายของการวางแผนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางหรือการคาดการณ์ในสิ่งที่จะมีการดำเนินงานในอนาคต โดยมีการกำหนดความมุ่งหมายอย่างชัดเจนในการที่จะไปถึง อย่างมีระบบและขั้นตอน

1.2 ความหมายของการวางแผนพัฒนา

การวางแผนพัฒนา มีนักวิชาการอธิบายความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้ ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ (2540 : 1) ได้อธิบายความหมายของการวางแผนพัฒนา เป็นเรื่องความพยายามของรัฐบาลที่จะเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดแนวปฏิบัติและควบคุมการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญๆ ในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการการวางแผน จึงเป็นการวางแผนปฏิบัติในอนาคตอย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็นการใช้ความพยายามที่ต่อเนื่อง เพื่อเลือกแนวการปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

นิคม บุระพันธ์ (2543 : 27) ได้กล่าวถึง การวางแผนพัฒนา หมายถึง การวางแผนพัฒนาซึ่งประกอบด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง แผนงาน โครงการในการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหา โดยริเริ่มและดำเนินการโดย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

จากความหมายของการวางแผนพัฒนา สรุปได้ว่าเป็นเรื่องของการกำหนดจุดหมายในอนาคตในการที่จะให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ องค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีการวางแผนพัฒนาที่มุ่งพัฒนาท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบการพัฒนาบนพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่นตามความเหมาะสม เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ร่วมกันกับชุมชนในการกำหนดทิศทางจะไปถึงต่อไป

*2. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนของเทอร์รี่ (George R. Terry Theory)

2.1.1 ความสำคัญของการวางแผน ได้แก่ (ประชุม รอดประเสริฐ. 2539 : 120 - 124)

1) การวางแผนทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมีวัตถุประสงค์ และมีระเบียบระบบ

2) การวางแผนจะชี้ถึงความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในอนาคต

3) การวางแผนช่วยแก้ปัญหาของลักษณะคำถามที่ว่า “อะไรเกิดขึ้นถ้า (What it)”

4) การวางแผนเป็นเครื่องมือที่ให้ข้อมูลพื้นฐานในการควบคุมการปฏิบัติงานและขององค์การ

5) การวางแผนจะส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

6) การวางแผนช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวมทั้งหมดของการปฏิบัติงานและขององค์การ

7) การวางแผนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสมดุลในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อการปฏิบัติงาน

8) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารมีความเจริญก้าวหน้าในฐานะและตำแหน่งของหน้าที่การงาน

2.1.2 ข้อจำกัดของการวางแผน ซึ่งข้อจำกัดที่จะกล่าวต่อไปนี้มีผลกระทบต่อการบริหารงานอย่างสำคัญ กล่าวคือ

1) การวางแผนจะถูกจำกัดด้วยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงบางประการ จำนวนไม่สามารถดำเนินการตามแผนซึ่งกำหนดไว้ได้

- 2) การวางแผนต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ต้องลงทุนทั้งทางด้านทุนทรัพย์ กำลังงาน กำลังสมองและวัสดุอุปกรณ์
- 3) การวางแผนมีข้อจำกัดทางจิตวิทยา กล่าวคือ บุคคลมักเชื่อเหตุการณ์ และการกระทำที่เป็นอยู่ปัจจุบันมากกว่าการกระทำเพื่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
- 4) การวางแผนเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่บุคคลมีอยู่อย่างจำกัดที่ไม่อาจเป็นแผนดำเนินงานที่ดีได้
- 5) การวางแผนทำให้การปฏิบัติงานต้องล่าช้า เพราะการวางแผนต้องการให้เห็นวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายชัดเจนจึงจะลงมือปฏิบัติงาน
- 6) ผู้วางแผนมักวางแผนให้เกินเลยความเป็นจริงเพราะทำให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน
- 7) การวางแผนมักมีคุณค่าค่อนข้างจำกัดในการปฏิบัติ กล่าวคือ ในการวางแผนในบางกรณีเน้นทฤษฎีจนลืมนึกถึงความเป็นไปได้

2.1.3 ข้อจำกัดในการวางแผนกับกระบวนการบริหารงานไม่สามารถจัดปัญหาให้กับบุคคลหรือองค์กรได้ทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลในการวางแผนข้อจำกัดของการวางแผนจึงอาจเกิดจากสาเหตุดังนี้

- 1) ความยากลำบากในการหาข้อมูล และสมมติฐานที่ถูกต้องแน่นอน
- 2) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว
- 3) ความไม่แน่นอนทางปัจจัยภายในองค์กร เช่น บุคคลภายในหน่วยงาน นโยบายของหน่วยงาน และจำนวนของเงินทุน
- 4) ความไม่แน่นอนทางปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากแก่การควบคุม เช่น บรรยากาศทางการเมือง การเรียกร้องของกลุ่มบุคคล และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
- 5) เวลาและค่าใช้จ่ายในการวางแผน ข้อจำกัดของการวางแผนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการวางแผนทุกคนจะต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความละเอียดรอบคอบ เพื่อขจัดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการวางแผน ไปใช้ และเป็นการทำให้แผนมีความเป็นไปได้สูงบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงสภาพการณ์ หรือสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคการวางแผน การวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลก็มีข้อจำกัด และอุปสรรคเช่นเดียวกัน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนแอกคอฟฟ์ (Russell Ackoff Theory)

ได้จำแนกปรัชญา หรือยุทธวิธีในการวางแผนไว้ 3 แบบ คือ (ประชุม รอดประเสริฐ. 2539 : 125 - 127)

2.2.1 วางแผนโดยปรัชญาความพึงพอใจ (Satisficing philosophy) เป็นการวางแผนที่ถือเอาความพึงพอใจ หรือความต้องการของผู้วางแผนเป็นสำคัญ การกำหนดวัตถุประสงค์และการใช้ข้อมูลในการวางแผนไปอย่างง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนข้อมูลที่ใช้มักเป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการวิเคราะห์ที่ถี่ถ้วน การนำแผนไปใช้มักมีความยืดหยุ่นสูง หลีกเลียงปัญหา และคำนึงถึงทรัพยากรที่ใช้ในรูปตัวเงินมากกว่าทรัพยากรประเภทอื่น นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อความอยู่รอดขององค์การมากกว่าจะเป็นการวางแผนเพื่อพัฒนาองค์การให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นการวางแผนที่ขาดระบบการควบคุมประเมินผลมีเป้าหมายเพียงทำเท่าที่ทำได้ คำนึงถึงความสำเร็จหรือความมีประสิทธิภาพของงานมากกว่า ความมีประสิทธิภาพและคุณภาพของงาน

2.2.2 การวางแผนโดยยึดปรัชญาการได้ประโยชน์สูงสุด (Optimizing Philosophy) เป็นการวางแผนที่ยึดและเชื่อข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นสำคัญ วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นจะเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่ใช้เกือบทุกประเภท ยกเว้นทรัพยากรมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์ทำงานได้เช่นเดียวกับเครื่องจักรจึงทำละเลยต่อเรื่องการจูงใจและมนุษย์สัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มในองค์การ การวางแผนโดยยึดปรัชญานี้มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ ขาดระบบการควบคุมงานในส่วนย่อยจึงทำให้ระบบควบคุมรวมเป็นการวางแผนที่มุ่งเน้นปริมาณงานจึงมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพ

2.2.3 การวางแผนโดยการคำนึงถึงปรัชญาในการดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมเป็นการวางแผนที่เน้นกระบวนการ และการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ โดยพยายามกำหนดรูปแบบขององค์การและระบบการจัดการภายในองค์การให้สามารถแก้ไขปัญหายุ่งยากและให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งพยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการในอนาคตด้วย ปรัชญานี้มีลักษณะเป็นการวางแผนเชิงวิทยาศาสตร์ที่อาศัยข้อมูลจากวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดก่อนนำไปใช้ เป็นการวางแผนที่มุ่งประสานวัตถุประสงค์ขององค์การ วัตถุประสงค์ของบุคคลในองค์การ ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินการขององค์การ

จากทฤษฎีการวางแผนของแอคคอฟฟ์ ได้กล่าวถึงปรัชญาการวางแผนไว้ 3 แบบ คือ วางแผนโดยยึดปรัชญาความพึงพอใจ การวางแผนโดยยึดปรัชญา การได้ประโยชน์สูงสุดและการวางแผนโดยการคำนึงปรัชญาในการตัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในที่ทำให้ต้องมี การวางแผน สำหรับการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจะยึดหลักการตัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเป็นหลัก เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละที่มีปัญหาและความแตกต่างกัน

3. หลักสำคัญของการวางแผน

การวางแผนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารงาน การบริหารงานที่ดีนั้นจะต้องมีแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 หลักการที่สำคัญในการวางแผน

หลักสำคัญในการวางแผน มีดังนี้

3.1.1 การวางแผนควรกระทำเมื่อใด โดยปกติการวางแผนนั้นควรจะได้เริ่มดำเนินการเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าองค์การอาจจัดวางแผนอีกเมื่อเริ่มงานใหม่ เมื่อมีการปรับปรุงงานใหม่ในกรณีฉุกเฉิน หรือเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติจึงปรับปรุงแผนงานเสียใหม่ก็ได้

3.1.2 วัตถุประสงค์ นโยบาย จะต้องศึกษาทำความเข้าใจให้ชัดเจนเพราะวัตถุประสงค์ และนโยบายเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของการวางแผน หากไม่ทำความเข้าใจให้ดีหรือเข้าใจในสาระสำคัญของวัตถุประสงค์ผิดพลาดแล้ว แผนงานที่กำหนดขึ้นก็จะล้มเหลวและไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง

3.1.3 ปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นในการวางแผนที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ คน เงิน วัสดุสิ่งของสถานที่ และเวลาที่ต้องเตรียมให้พร้อม

3.1.4 วิธีการดำเนินการตามแผน คือ เมื่อได้วางแผนขึ้นแล้วจะต้องพิจารณาช่องทางหรือวิธีการที่จะดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าให้ได้ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้แผนงานที่กำหนดขึ้นเป็นแผนที่สามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ต้องคำนึงการวางมาตรฐานในการควบคุมการดำเนินงานด้วย

3.1.5 คำนึกถึงภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศคุณค่าทางสังคม พฤติกรรมของคนตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นที่ยึดถือของคนกลุ่มนั้น

3.2 หลักสำคัญในการวางแผนองค์กร

หลักสำคัญในการวางแผนองค์กร มี 4 ประการ คือ (บุญมา ทวีศักดิ์. 2534 :

34)

3.2.1 ต้องมาจากวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นอันดับแรก ความต้องการขององค์กรถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ ซึ่งวัตถุประสงค์ต้องมาก่อนการวางแผน ดังนั้น การกระทำตามแผนจึงเป็นสิ่งที่ทำให้วัตถุประสงค์ของแผนบรรลุเป้าหมาย

3.2.2 แผนหรือการวางแผนจะเกิดขึ้นมาก่อนการจัดองค์การหรือหน่วยงาน (Primary of planning) คือการจัดการองค์การ (Organizing) การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานบรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรมการปฏิบัติทางวินัยต่อบุคคล (Staffing) การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานในหน่วยงานบรรลุความสำเร็จ (Directing) และการควบคุมงาน (Controlling) ทั้งนี้เพื่อการปฏิบัติที่สนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน แต่การวางแผนเป็นงานที่ต้องทำเป็นอันดับแรกก่อนงานเหล่านี้จะเกิดขึ้น และเป็นพื้นฐานที่จะทำให้งานดังกล่าวประสานงานกันอย่างแท้จริง

3.2.3 การวางแผนเป็นงานที่ปฏิบัติอยู่ทุกขั้นตอนของผู้ปฏิบัติงาน (Pervasiveness of planning) ถึงแม้ผู้บริหารจะมีงานด้านอื่นๆ มาก แต่การวางแผนนักวางแผนก็ต้องรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม

3.2.4 เครื่องมือช่วยหรือประสิทธิภาพของแผนนั้น (Efficiency of planning) อาจวัดได้โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุ การบริหาร และกำลังคน

3.3 สรุปหลักความสำคัญของการวางแผน

สรุปการวางแผนนั้นมีความสำคัญต่อการบริหารงาน เพราะการวางแผนที่ดีจะส่งผลให้การบริหารบรรลุผลสำเร็จ การวางแผนจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวัตถุประสงค์นโยบายเป็นสำคัญรวมทั้งข้อมูลที่ทันสมัยบุคลากรที่มีความชำนาญด้านการวางแผน และวัสดุที่สนับสนุนที่เหมาะสม แผนจึงเป็นเหมือนจุดเริ่มแรกของงาน การวางแผนที่ดีเท่ากับว่างานสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง โดยการวางแผนที่ดีนั้นต้องประกอบด้วย

3.3.1 จะต้องรู้ว่าทำงานอะไร จะต้องวางแผนนั้น โดยเฉพาะ

3.3.2 ผู้วางแผนต้องสำรวจดูกำลังคนที่อยู่ในหน่วยงานว่ามีผู้เชี่ยวชาญที่วางแผนหรือไม่ ถ้าไม่มีต้องจ้างผู้มีความถนัดหรือผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการ

3.3.3 งานวางแผนที่ดีต้องมีการมอบหมายงานมีผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงาน โดยเฉพาะ และทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินงาน

3.3.4 นักวางแผนต้องมองคู่มือกิจกรรมทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร
แบบการประชาสัมพันธ์ โดยไม่ทำให้ขวัญกำลังใจพนักงานเสียไปจึงเป็นการประเมินผลงาน
ผู้ปฏิบัติงานการวางแผนต้องมีความยืดหยุ่น

4. ประเภทของแผน

ประเภทของแผน มีนักวิชาการอธิบายไว้ ดังนี้

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (2541 : 42) ได้อธิบายประเภทของแผนออกเป็น 3 ประเภท
ตามระดับการบริหาร ซึ่งอธิบายว่าแผนกลยุทธ์ แผนบริหาร และแผนปฏิบัติการ นั้นสนับสนุน
ซึ่งกันและกัน คือแผนกลยุทธ์จะประสบความสำเร็จไปไม่ได้หากไม่มีแผนระยะกลาง (แผน
บริหาร) และแผนปฏิบัติการมารองรับ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของแผนระยะยาว การ
กระจายอำนาจไม่ได้แปลว่าการทำแผนในระดับปฏิบัติและผู้บริหารระดับกลางจะไม่ต้อง
คำนึงถึงแผนกลยุทธ์ที่ผู้บริหารระดับสูงได้วางไว้ วัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจก็เพื่อ
กระตุ้นความรับผิดชอบและตอบสนองของผู้บริหารระดับกลางต่อนโยบาย และจุดมุ่งหมาย
ใหญ่ของการพัฒนาที่ผู้บริหารในระดับสูงหรือหน่วยงานระดับชาติได้กำหนดไว้ การตอบสนอง
นโยบายของผู้บริหาร มิได้หมายถึงผู้บริหารระดับล่างจะทำตามแนวทางที่ผู้บริหารระดับสูง
กำหนดมาโดยมิได้ศึกษา ดัดแปลงหรือปรับปรุงการทำงานให้เหมาะสมกับปัญหาและสภาพ
ท้องถิ่นของตน การที่ผู้บริหารระดับล่างได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางดำเนินการจึง
เป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อ แผนกลยุทธ์และยังถือว่าการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วม
ในแผนกลยุทธ์ทางอ้อม

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2544 : 73 - 86) ได้แบ่งประเภทของแผนออกในหลายๆ
แนวทาง โดยการวางแผนนั้นอาจจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากคุณลักษณะ
สำคัญของแผน สรุปได้ ดังนี้

4.1 จำแนกตามรูปแบบ

4.1.1 การวางแผนแบบไม่เป็นทางการ โดยส่วนมากจะเป็นเรื่องทั่วไปใน
ชีวิตประจำวัน ซึ่งจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเสมอ

4.1.2 การวางแผนแบบเป็นทางการ ลักษณะแผนประเภทนี้จะเป็นที่นิยม
ทั่วไปในองค์กรที่มีการบริหารและจัดการสมัยใหม่จำแนกตามความถี่ของการใช้แผน

4.1.3 การวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์เพียงครั้งเดียว คือ เมื่อนำแผนไปปฏิบัติ
จนเสร็จสิ้นภารกิจ ก็ถือว่าการสิ้นสุดของแผนจะไม่มีการนำกลับมาใช้ใหม่อีก

4.1.4 การวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์ถาวร จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีลักษณะต่อเนื่องยาวนาน

4.2 จำแนกตามระดับการบริหาร

4.2.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูงขององค์การมีลักษณะเป็นการวางแผนระยะยาวตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เป็นการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์การว่าจะต้องการให้มีลักษณะอย่างไรเมื่อถึงเวลานั้น

4.2.2 การวางแผนบริหาร (Managerial planning) เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารระดับกลาง โดยนำแผนกลยุทธ์ที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับสูงมาแปลงเป็นแผนบริหาร และเป็นการกระทำภายในระยะเวลา 1-2 ปี บางครั้งอาจเรียกว่าแผนระยะกลาง

4.2.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational planning) เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารระดับต้น โดยเป็นการแปลงมาจากแผนกลยุทธ์ และแผนบริหาร เป็นแผนปฏิบัติการเพื่อให้หน่วยงานเข้าใจถึงความรับผิดชอบของตนที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละส่วน เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนบริหาร และแผนกลยุทธ์โดยทั่วไป แผนปฏิบัติการจะเป็นแผนระยะสั้น อาจมีระยะเวลาเป็นไตรมาส เป็นเดือน เป็นสัปดาห์ ทุกขั้นตอนสามารถประเมินได้อย่างชัดเจน

จากการศึกษาประเภทของแผน จึงสรุปได้ว่า แผนนั้นมีมากมายหลายประเภท ซึ่งการกำหนดประเภทแผนนี้อยู่ที่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดในการกำหนด แต่สิ่งที่สำคัญนั้น แผนในองค์การต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เช่น แผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแผนแม่บทและเป็นแผนระยะยาว ส่วนแผนระยะกลาง และแผนปฏิบัติการนั้นถือว่าเป็นแผนที่ดำเนินการภายใต้กรอบของแผนแม่บท ถือเป็นแผนระยะสั้น องค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่มีการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกันทุกแผน

5. กระบวนการวางแผน

กระบวนการวางแผนเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งในการที่จะจัดทำแผนให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาขององค์การ ทั้งนี้ นักวิชาการ ได้อธิบายไว้ ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2539 : 32) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการวางแผนเป็นเรื่องการตัดสินใจแบ่งทรัพยากรหลายชนิดในปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในอนาคตเป็นการกำหนดแนวทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การโดยวิธีการให้ได้ผลประโยชน์สูงสุด เป็น

กระบวนการการจัดทำข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ได้ผลงานหรือผลผลิตที่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือใกล้เคียงกับมาตรฐาน วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม และเพียงพอ รวมทั้งระบุวิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นเหล่านั้นด้วย

หลักกระบวนการวางแผน กระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันเริ่มตั้งแต่การกำหนดภารกิจหลักขององค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในองค์กรการกำหนดวัตถุประสงค์จนถึงการวิเคราะห์และจัดวางกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งกระบวนการวางแผนนี้จะต้องตอบคำถามหลัก 3 ประการ คือ 1) องค์กรกำลังก้าวไปทางไหน 2) สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร และ 3) องค์กรจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไร ซึ่งกระบวนการวางแผน ประกอบด้วย (ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2539 : 28)

5.1 การกำหนดภารกิจหลักขององค์กร การกำหนดภารกิจหลักหรือปณิธานหลักขององค์กร ซึ่งเป็นการใช้จำกัดความว่า องค์กรถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไร และทำอะไรซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรมีวิสัยทัศน์ และคาดหวังร่วมกันเกี่ยวกับเป้าประสงค์สุดท้ายที่เรากำลังดำเนินงาน หรือทำอะไร ใครเป็นผู้รับบริการจากเรา ทำไมจึงต้องจัดตั้งองค์กรนี้ขึ้นมา

5.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นตัวแปรที่องค์กรมักจะควบคุมไม่ได้ แบ่งเป็นสภาพโดยทั่วไป เช่น ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี ส่วนสภาพแวดล้อมในการดำเนินการ เช่น บุคลากร ผู้รับบริการ ผู้สนับสนุน และสภาพการแข่งขัน

5.3 การวิเคราะห์สภาพภายในองค์กร การวิเคราะห์สภาพภายในองค์กรจะช่วยทำให้เห็นถึงขีดสมรรถนะขององค์กรในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างและระบบการจัดการ กระบวนการทำงาน เทคโนโลยี บุคลากร การเงิน ผลผลิต และการบริหารงานทั้งไป เป็นต้น เพื่อพิจารณาถึงข้อได้เปรียบ หรือจุดแข็ง (Strength) ที่ควรเสริมสร้างและนำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ส่วนข้อจำกัดหรือจุดอ่อน (Weakness) ควรปรับปรุงแก้ไขและขจัดออกไป

5.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรมีความชัดเจนในการดำเนินงานมากขึ้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจการตรวจสอบผลการดำเนินงานและการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร

5.5 การวิเคราะห์และจัดวางกลยุทธ์ขององค์กร องค์กรควรมีแนวทางกลยุทธ์ที่จะมาวางไว้เป็นกรอบการดำเนินงาน เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและวิเคราะห์องค์กรเป็นพื้นฐาน

ธงชัย สันติวงศ์ (2540 : 45) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดแผนปฏิบัติการ

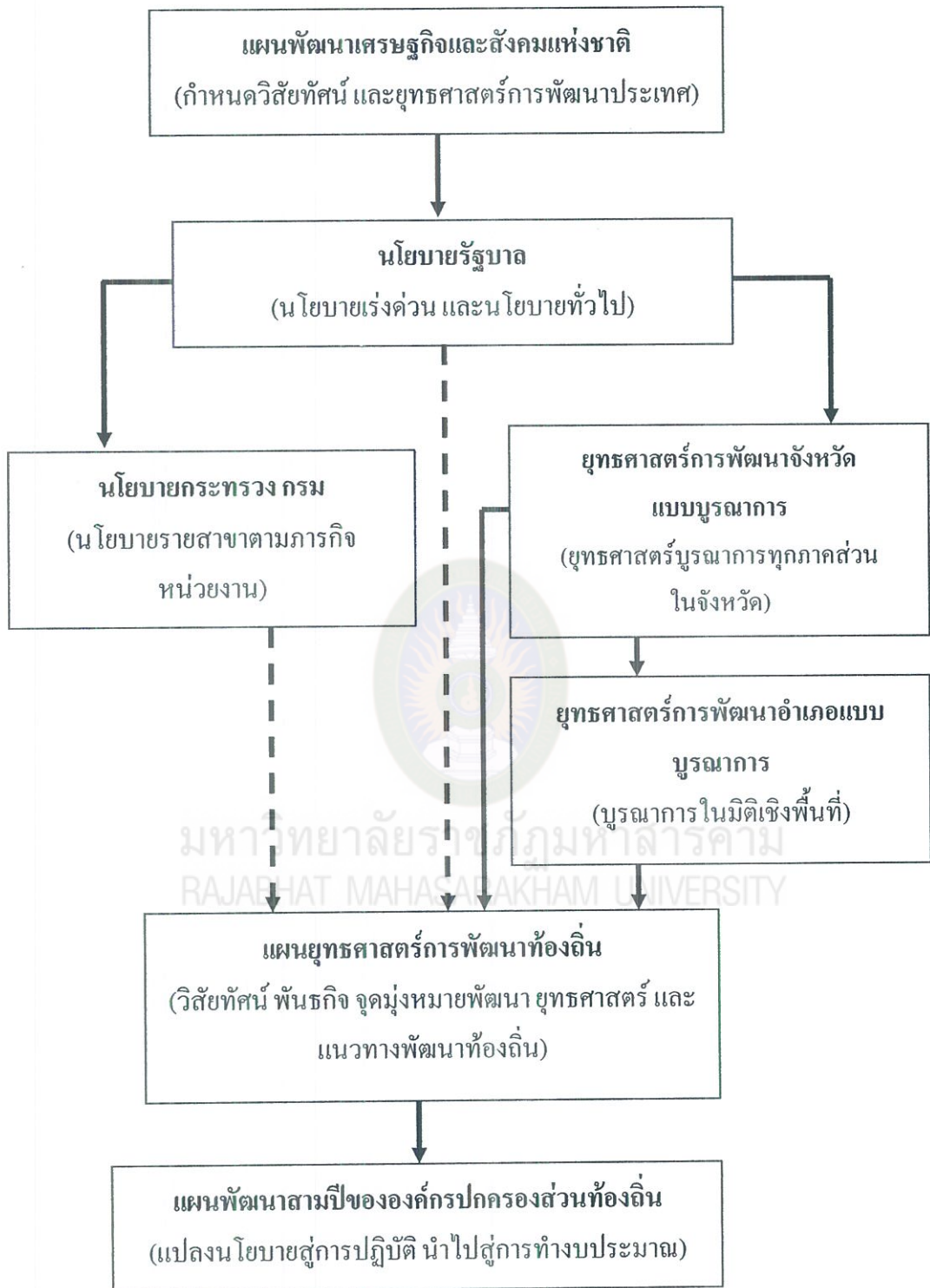
ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติตามแผน

ขั้นตอนที่ 7 กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2545 : 73) ได้อธิบายกระบวนการวางแผนว่า กระบวนการวางแผนจะช่วยให้บุคคลกรเห็นภาพความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องกระทำจนบรรลุเป้าหมายทำให้สามารถปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้เปรียบเสมือนว่าแผนการที่ดีเปรียบเสมือนแผนที่บ่งบอกรายละเอียด

6. การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

การวางแผนพัฒนาองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นนั้น จะต้องตระหนักว่า แผนพัฒนาองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาต่างๆ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาระดับอำเภอ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และการพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้น ทั้งองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น และประชาชนจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น
ที่มา : กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. 2547 : 11-12

6.1 ขั้นตอนการวางแผนองค์การบริหารส่วนตำบล

กระบวนการวางแผน หรือวงจรของแผน (Planning cycle) โดยทั่วไปแล้ว การวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ประการ คือ

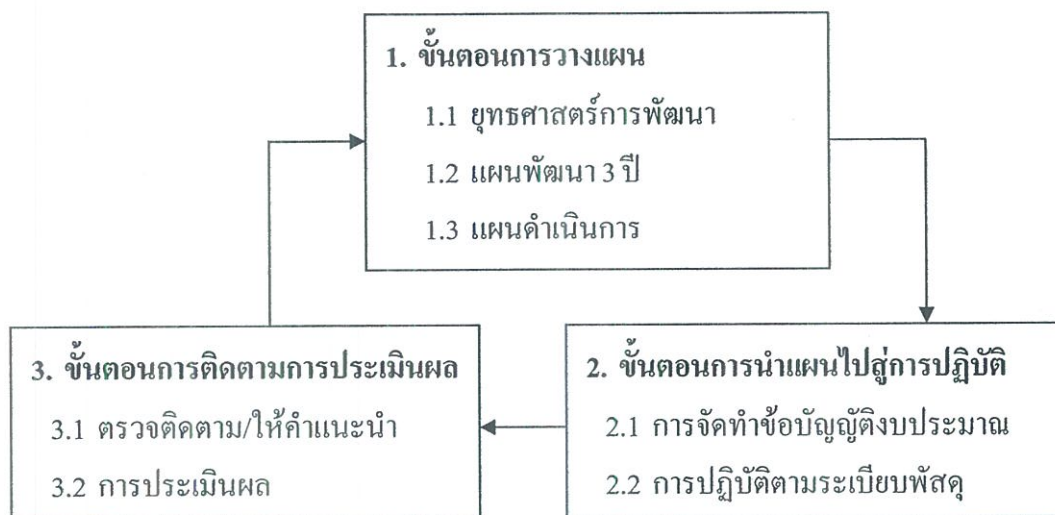
6.1.1 ขั้นการวางแผน เป็นขั้นตอนของการคิดว่าจะทำอย่างไร ที่ไหน อย่างไรซึ่งมีกระบวนการจัดทำเริ่มตั้งแต่การเตรียมการ ระดมความคิด การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไข จัดทำรูปเล่มจนถึงขั้นตอนการอนุมัติเพื่อประกาศใช้ต่อไป

6.1.2 ขั้นการปฏิบัติตามแผน ขั้นตอนนี้เป็นการนำโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบของหน่วยงานนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งขั้นตอนนี้การนำแผนไปสู่การปฏิบัติในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องผ่านกระบวนการที่สำคัญ 2 กระบวนการ คือ

1) กระบวนการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีรายได้และอำนาจหน้าที่ของตน แก่องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการอะไรสักอย่างหนึ่ง โดยใช้เงินงบประมาณของตนเองแล้ว จะต้องตรากฎหมายเรียกว่าข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือเพิ่มเติม ซึ่งจัดทำขึ้น โดยฝ่ายบริหาร โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมาบรรจุได้ และผ่านความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และให้นายอำเภออนุมัติ จึงจะประกาศใช้ให้ประชาชนได้ทราบ

2) กระบวนการจัดซื้อ - จัดจ้าง ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการที่ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับการอนุมัติ และมีงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมในข้อบังคับงบประมาณ โดยดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในกระบวนการนี้ต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบกฎหมายแล้วยังมุ่งเน้นการติดตามขณะกำลังปฏิบัติงานด้วย เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

6.1.3 ขั้นประเมินผล เป็นการวัดผลสำเร็จของโครงการ ที่จัดทำสำเร็จแล้ว ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยนำข้อมูลที่ได้จากโครงการเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แผนภาพที่ 4 วงจรการวางแผนพัฒนาตำบล

6.2 หลักสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

เพื่อพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ และอำนาจหน้าที่นี้ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย ได้แก่

6.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเป็นกรอบในการพัฒนา และจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

- 1) ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (มาตรา 281)
- 2) ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม (มาตรา 87)
- 3) ต้องให้ประชาชนรับรู้ ข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการ / กิจกรรม ที่กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต และประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นด้วย (มาตรา 56 – 62)

6.2.2 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

6.2.3 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่คณะผู้บริหารในการจัดทำแผนพัฒนา

องค์การบริหารส่วนตำบล และยังกำหนดให้ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการพิจารณาเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร

6.2.4 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนา 3 ประเภท คือ

1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา ในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน

2) แผนพัฒนา 3 ปี คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนกำหนดควบคุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

3) แผนดำเนินงาน คือ แผนดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปีงบประมาณนั้น

7. การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดองค์กรจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

7.1 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	ประธานกรรมการ
หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล	กรรมการ
ผู้แทนประชาคมที่ประชาชนท้องถิ่นคัดเลือก จำนวน 3 คน	กรรมการ
หัวหน้าส่วนบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน	กรรมการ/เลขานุการ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	
หรือพนักงานผู้ได้รับมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

7.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่

7.2.1 กำหนดแผนงาน โครงการให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบล ที่คณะกรรมการพัฒนากำหนด

7.2.2 จัดทำร่างแผนดำเนินงาน

7.2.3 จัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะ
มอบหมายให้หน่วยงาน หรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนา

7.3 คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

ผู้บริหารท้องถิ่น ประธานกรรมการ

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน กรรมการ

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารคัดเลือกจำนวนสามคน กรรมการ

ผู้แทนภาคราชการ และ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่น

คัดเลือกจำนวน ไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน กรรมการ

ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก

จำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน กรรมการ

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการ/เลขานุการ

หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน ผู้ช่วยเลขานุการ

7.4 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่

7.4.1 กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

7.4.2 ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และแก้ไข

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

7.4.3 พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนดำเนินงาน

7.4.4 ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียด

7.4.5 พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผน

7.4.6 ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหาความ

ต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

8. กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

8.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ดำเนินการ โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

8.1.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นรับทราบปัญหา ความต้องการประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

8.1.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมแนวทางและข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

8.2.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

8.1.4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาต่อไป

8.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

8.2.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์พัฒนามรวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

8.2.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

8.2.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

8.2.4 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปี และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

องค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป

จากการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวข้างต้น เป็นอีกกระบวนการที่มีการดำเนินตามกรอบที่กฎหมายได้กำหนดไว้ จึงพอที่จะสรุปได้ว่าการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนา โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี และแผนดำเนินงาน ตามลำดับ ซึ่งมีคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ที่ดำเนินการจัดทำร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้เสนอร่างแผนพัฒนาต่อคณะกรรมการพัฒนาต่อคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาแล้ว นำเสนอผู้บริหารเพื่อให้ผู้บริหารนำเสนอ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบก่อนการประกาศใช้ต่อไป ในขั้นตอนของการจัดทำแผนนี้ทุกขั้นตอนจะส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่ในข้อเท็จจริงนั้นที่เกิดขึ้นนั้นประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างไร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

1.1 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ (อคิน รพีพัฒน์. 2527 : 6)

1.1.1 ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา

1.1.2 ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขและการวางแผนแก้ไขปัญหา

1.1.3 ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนที่กำหนด

1.1.4 ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

1.2 การแบ่งชั้นของการมีส่วนร่วม

1.2.1 การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการ คือ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2537 : 15)

1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเกิดพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2) ความเคื้อรื้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

3) ตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

1.2.2 การมีส่วนร่วมยังอาจเกิดจากแนวคิดอื่นๆ เช่น

1) ความศรัทธา ที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยต่างๆ ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ

3) อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ

1.3 แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีแนวคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ (อนุชัช บูรณะประเสริฐกุล. 2545 : 24)

1.3.1 ให้ประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนาโดยได้แสดงความคิดเห็น การเขียน พูคว่า ร่วมสละทรัพย์ วัสดุ แรงกาย และเวลา

1.3.2 เป้าหมายของกิจกรรมการพัฒนา คือ การพัฒนาขีดความสามารถเพื่อพึ่งพาและพัฒนาตนเอง มิใช่พึ่งพารัฐหรือพึ่งพางค์กรพัฒนาภายนอก

1.3.3 กระบวนการพัฒนายึดหลักล่างสู่บน ซึ่งต้องถือชาวบ้านเป็นหลักในการแก้ปัญหา กิจกรรมพัฒนาจะเริ่มจากชุมชน

1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

เกิดจากการได้รับผลกระทบ และเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการ คือ (มานพ จวีร์กษ. 2546 : 12)

- 1.4.1 ความใกล้ชิดปัญหา
- 1.4.2 ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
- 1.4.3 การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอย หรือบริการ
- 1.4.4 ประเด็นทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม
- 1.4.5 ค่านิยม
- 1.4.6 อำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย

1.5 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน

โคเฮน และอัปฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1980 : 219) ได้เสนอ ดังนี้

- 1.5.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)
- 1.5.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
- 1.5.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 1.5.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.6 กรอบคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท

อัปฮอฟ ได้เสนอไว้ 3 มิติ และ 2 บริบท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.6.1 มิติ (Decision) มี 3 มิติ คือ

1) มีส่วนร่วมอะไรบ้าง ซึ่งแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยทางใดทางหนึ่ง (เช่น สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ การบริหาร กิจกรรมหรือการประสานงาน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

2) มีส่วนร่วมกับใครบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางราชการ นักพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่อง เพศ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และรายได้

3) มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจ หรือถูกบังคับ ลักษณะรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรประชาชนหรือโดยตรง ขนาดของการมีส่วนร่วม ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้นช่วยเพิ่มพลังของประชาชน หรือเป็นเพียงแต่การติดต่อสัมพันธ์กับนักพัฒนาเท่านั้น

1.6.2 บริบท (Contexts) มี 2 บริบท คือ

1) ลักษณะโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้ามาที่มีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็ว ง่ายที่ ได้รับประโยชน์) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น

2) สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น

2. ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 35) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่าต้องครอบคลุมในประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา และทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจ เป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผนกลและดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา การพิจารณาในมิติดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุนแรงงาน และทรัพยากร เพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน

2.3 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแตกต่างกันไปตามสภาพโครงสร้างการบริหาร นโยบาย และลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดพัฒนาที่มุ่งประโยชน์ที่รับจากการลงทุน

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 21) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ โดยการกระทำ การดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะเวลาเหมาะสม กับงานที่ทำดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้

สุदारรณ์ มีบัว (2547 : 40) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำกิจกรรมหรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจ และร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันรวมทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

ไคท์ (Keith. 1972 : 5) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่สนับสนุนประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยได้มุ่งเน้นที่การพัฒนาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ในด้านการตัดสินใจของการกำหนดคน โยบาย การวางแผน ปฏิบัติตามการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ และแบ่งสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

3. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

3.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน มี ดังนี้ (ประชุม รอดประเสริฐ. 2539 : 114 - 117)

3.1.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของทราวิส (Travis) ทราวิส

ได้เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนสมอง การให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนสิ่งเหล่านี้เขาถือว่าเป็น การตกแต่งทิศทางของกระบวนการวางแผนและชี้ให้เห็นว่าในการวางแผนทุกระดับจะประกอบด้วย

- 1) สมอง
- 2) กระบวนการวางแผนและการออกแบบเบื้องต้น
- 3) กระบวนการออกแบบและการลงมือพัฒนา
- 4) กระบวนการเตรียมการทุกขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กันสิ่งสำคัญ

คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องต่างๆ ที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อให้เกิดการยอมรับไม่มีปฏิกิริยาต่อต้าน

3.1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ แมคโดนัลด์ (McDonald) ได้เสนอทฤษฎีจุดเน้นเกี่ยวกับ โอกาสเกิดศักยภาพในการมีส่วนร่วมของกลุ่มผลประโยชน์ โอกาสความตระหนักและโอกาสในการกระทำ การวางแผนจะต้องเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์เหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการวางแผนจึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในขั้นตอนต่างๆ

3.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมกับภาวะผู้ตาม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม หรือภาวะผู้ตาม ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่อย่างมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์กรมีภาวะผู้นำที่ดี ก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วยเป็นการมองค่อนข้างแคบ เพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียวแล้วการที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้น พอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรก นักวิชาการบางคนอาจไม่แน่ใจว่าองค์กรมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด ที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการที่สอง ผู้คนยังไม่แน่ใจในวัตถุประสงค์การยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรกันแน่ ประการที่สามหากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้าง ผู้ตามทั้งหมด หรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น และประการสุดท้าย หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะการมีส่วนร่วมเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง (ดิน ปรัชญพททธิ. 2539 : 23)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ละทฤษฎีการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy)

3.2.1 ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงาน อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยคะแนนลับ และการประชุมหารือประจำปี จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้มีได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง และที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่างๆ ที่เสนอตัวเข้ารับสมัครเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นแค่ไม้ประดับเท่านั้น

3.2.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่เพียงแต่เข้าพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของนโยบายยิ่งกว่านั้น ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาทางการเมือง สังคมที่มีความรับผิดชอบ คือ มองว่าการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

จากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนจากทฤษฎีดังกล่าวสรุปได้ว่าการวางแผนใดๆ ขององค์กรจะมีผลกระทบต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลทั้งภายใน และภายนอกองค์กร และในบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามแผนได้ ดังนั้นควรให้ประชาชนหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์กรในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เช่นเดียวกัน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนดังกล่าวมากำหนดเป็นตัวแปรต้นในการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การเปิดโอกาส การเอื้ออำนวยให้เข้าร่วม เป็นต้น

4. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนนั้นหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนต่างมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้ (สมนึก ปัญญาสิงค์. 2532 : 276 - 277)

4.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างการยอมรับในคุณค่าของสังคม และวัฒนธรรมภายในชุมชนได้ และบางครั้งสามารถเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของชุมชนที่ไม่พึงปรารถนาได้อีกด้วย

4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถสร้างประสบการณ์ต่างๆ ให้กับประชาชนได้เรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการระดมเอาพลังความคิด พลังกาย พลังใจ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนออกมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีการกระจายอำนาจ

4.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาใดๆ ก็ตามถ้าขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมแล้ว กิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ ก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะประสบความล้มเหลวในที่สุด

จากความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนานั้นมีความสำคัญมากในการสร้างความยอมรับ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ การระดมความคิดเพื่อพัฒนาพื้นที่ของตน อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

5. รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการองค์กรจะสามารถดำเนินงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น บุคคลและสมาชิกจะมีรูปแบบการมีส่วนร่วมดังมีผู้ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

5.1 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

โจเซ่ เอ แอกบายานี่ (Jose A. Agbayani) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 16 รูปแบบ คือ (ฉอาน วุฑฒิกกรรมรักษา. 2526 : 33 - 34)

- 5.1.1 การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ
- 5.1.2 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ
- 5.1.3 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวน
- 5.1.4 การมีส่วนร่วมในการสัมภาษณ์
- 5.1.5 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้บริโภคร
- 5.1.6 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม
- 5.1.7 การมีส่วนร่วมในผู้ใช้แรงงาน
- 5.1.8 การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์
- 5.1.9 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 5.1.10 การตีปัญหาให้กระจ่าง
- 5.1.11 การออกเสียงสนับสนุน
- 5.1.12 การออกเสียงเลือกตั้ง
- 5.1.13 การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
- 5.1.14 การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
- 5.1.16 การเป็นสมาชิก

5.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ดังนี้ (ไพรัตน์ เคะชรินทร์.

2530 : 35)

5.2.1 องค์กรประชาชนที่ตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวกันเองเป็นกลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนร่วมหรือสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการหรือองค์กรเอกชน เช่น ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มออมทรัพย์

5.2.2 องค์กรประชาชนที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เป็นองค์กรที่ประชาชนทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่จดทะเบียน หรือตามที่กฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล

5.2.3 ตัวแทนบุคคล หรือตัวแทนองค์กรเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการประสานงานในกิจกรรมของรัฐบาล

5.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้ (บัญชากร แก้วส่อง.

2531 : 15 -19)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และหาแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคม หรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมิน

อาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative evaluation) อันเป็นการประเมินผล ความก้าวหน้าที่ทำระยะๆ หรือการประเมินรวบยอด (Summative evaluation) อันเป็นการ ประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้น โครงการ

5.4 ขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบท

ขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบท แมกซ์ โลว์ เดอร์

มิลค์ และคัมบิว โรเบิร์ต โลโดส (Max Lowdermilk and W. Robert Laitos) ได้เสนอ 7 ขั้นตอน ดังนี้ (อนงค์ พัฒนจักร. 2535 : 34)

5.4.1 การสำรวจขั้นต้น (Preliminary reconnaissance)

5.4.2 การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem

Identification Studies)

5.4.3 การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for solution)

5.4.4 การกำหนดแนวทางแก้ไข (Assessment of solution)

5.4.5 การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)

5.4.6 การประเมินโครงการ (Formal project evaluation)

5.4.7 การพิจารณาทบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้เสร็จสมบูรณ์ (Project reconsideration of completion)

จากรูปแบบและขั้นตอนในการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในการมีส่วนร่วม นั้นประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้หลายรูปแบบและหลายขั้นตอนทั้งในทางตรงและ ทางอ้อม ผู้ศึกษา จึงสรุปกระบวนการและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล ใน 5 รูปแบบ คือ ร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ ร่วมจัดทำ แผนงาน โครงการ ร่วมตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ร่วมตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนา ไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และร่วมปฏิบัติตามประเมินผล

6. เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

6.1 อุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน

อุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ เจ้าหน้าที่และระบบราชการ มี 2 ด้าน คือ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526 : 25)

6.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับชาวชนบทเองถึงความ เป็นปัจจุบันบุคคล นอกจากนั้น ยังอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ หรือพึ่งพามุคคณภายนอกจนเกินไป ดูฐานะของตนเอง เลือกผู้นำ ที่สามารถอุปถัมภ์ตนเองได้

6.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับตัวของเจ้าหน้าที่ และระบบราชการ ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะ ดังนี้

- 1) นโยบายในระบบราชการมักจะมาจากเบื้องบน (Top-Down policy)
- 2) การจัดสรรงบประมาณทำมาจากส่วนกลาง คำนึงเฉพาะกิจกรรมที่ส่วนกลาง
- 3) ระบบราชการและเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ขาดการประสานงาน และรับปฏิบัติเฉพาะนโยบายหลักของหน่วยงาน
- 4) มีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่น้อยมักเชื่อว่าตนเองมีฐานะสูงกว่าชาวชนบท
- 5) เจ้าหน้าที่ราชการชอบทำงานสำนักงาน
- 6) ระบบราชการใช้การให้คุณให้โทษ ทำตัวให้พอใจแก่ผู้บังคับบัญชา มิได้ปฏิบัติงานเพื่อชาวชนบทอย่างแท้จริง

6.2 เงื่อนไขและทัศนคติการมีส่วนร่วมของประชาชน

เงื่อนไขและทัศนคติการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมนั้นรัฐมักจะมองในแง่การสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิดร่วมวางแผน และร่วมบำรุงรักษามากกว่าสมทบวัตถุ และเงิน แม้ว่าจะยังเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมก็ยืนยันว่าการมีส่วนร่วมขอประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี (ไพรัตน์ เศษรินทร์. 2534 : 22)

- 6.2.1 ร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และความต้องการของประชาชน
- 6.2.2 ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน
- 6.2.3 ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 6.2.5 ร่วมบริหารพัฒนา ทั้งสติปัญญา แรงงาน และทุน ตามขีดความสามารถ

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2533 : 28) ได้ทำการวิจัยถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทเป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยสนาม และการวิจัยเอกสาร โดยได้สรุปผลการศึกษาว่า ประชาชนในชนบทยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อย ทั้งนี้เพราะประชาชนในชนบทโดยรวมแล้ว อยู่ในภาวะความยากจนไม่ได้รับการศึกษาไม่ทันโลก

ต้องพะวักพะวงอยู่กับการดิ้นรนชวนขายในการทำมาหากินเลี้ยงชีพตน ไม่มีฐานะชนชั้นกลางของประเทศเมื่อประชาชนไม่มีความรู้ขาดประสบการณ์ และยากจนก็ขาดการกระตือรือร้นไปปกป้องผลประโยชน์ของตน จึงทำให้ไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนากับทางการ หรือการพัฒนาที่ค่อนข้างจะเป็นทางการ เช่น กรณีสภาตำบล

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่สำคัญในการร่วมดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิดร่วมทำแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น จะทำให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืนกว่าการดำเนินกิจกรรมที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุนี้การวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแผนที่ตอบสนองต่อปัญหาความต้องการในพื้นที่ให้มากที่สุด

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1. สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์

1.1 ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลบัวคือ อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมือง 24 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม 24 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 29.80 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,623 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดำบลและอำเภอใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ต.หนองปลิง อ.เมืองมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ต.แคน อ.วาปีปทุม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ต.คอนหวาน อ.เมืองมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ต.โคกก่อ อ.เมืองมหาสารคาม

1.2 ภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นคลื่นลอนลาด มีที่ราบและเนินสลับกัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 173 – 200 เมตร

1.3 จำนวนหมู่บ้าน

มีจำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านบัวค้อ หมู่ที่ 2 บ้านโนนมี หมู่ที่ 3 บ้านโคก หมู่ที่ 4 บ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 บ้านหนองค้อ หมู่ที่ 6 บ้านน้ำจั้น หมู่ที่ 7 บ้านหนองคูณ หมู่ที่ 8 บ้านสวนอ้อย หมู่ที่ 9 บ้านโคก และหมู่ที่ 10 บ้านบัวค้อ

1.4 ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 5,422 คน แยกเป็นชาย 2,729 คน เป็นหญิง 2,693 คน

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ ค้าขายธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป

2.2 หน่วยธุรกิจในเขต อบต. ปิมน้ำมัน 3 แห่ง โรงสี 30 แห่ง

3. สภาพทางสังคม

3.1 การศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง โรงเรียนอาชีวศึกษา 1 แห่ง

3.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีวัด/สำนักสงฆ์ 9 แห่ง

4. การบริการพื้นฐาน

4.1 การไฟฟ้า มีไฟฟ้าทุกหมู่บ้าน จำนวน 1,145 หลังคาเรือน

4.2 แหล่งน้ำธรรมชาติ ลำน้ำ ลำห้วย 3 สาย บึง หนอง และอื่นๆ 7 แห่ง

4.3 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ฝาย 10 แห่ง บ่อน้ำตื้น 25 แห่ง สระน้ำ 12 แห่ง

5. ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

5.1 การรวมกลุ่มของประชาชน กลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ 17 กลุ่ม

5.2 จุดเด่นของพื้นที่ (ที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล) คือ มีเส้นทางคมนาคมสัญจรไปมาสะดวก มีแหล่งน้ำมาก ราษฎรมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล มีพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ประชาชนมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพประชาชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

ประพันธ์ วรรณบวร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายสภา ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในงานพัฒนาอาชีพ การติดตามข่าวสารการเมือง และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนมากมีความพยายามจะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีบางองค์การบริหารส่วนตำบลยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามระเบียบที่กำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนา และการนำเสนอร่างแผนพัฒนาทั้งนี้อาจมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในระเบียบเท่าที่ควร สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำ

สุดาวรรณ์ มีบัว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความรู้ในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล ทักษะติดต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล อุดมการณ์ประชาธิปไตย แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับ การติดตามเนื้อหาข่าวสารการเมือง ตำแหน่งหรือหน้าที่ด้านการพัฒนาการร่วมทำกิจกรรมการพัฒนา และการได้รับอบรมด้านการพัฒนา การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง

อังคณา วงษ์นอก (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอยู่ในระดับปานกลาง ระดับการมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรเพศชาย และเพศหญิง บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป มีการบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นรายได้จากทั้ง 5 ด้านพบว่าด้านที่มีผลการบริหารระดับสูง มีจำนวน 1 ด้าน คือด้านการวางแผน และมีผลระดับปานกลางมี 4 ด้าน คือ ด้านจัดองค์กร ด้านการประสานงาน ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ และด้านการควบคุม

ชยพล โบราณมูล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า

1. ประชาชนมีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมและรายได้ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคามไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และประชาชนที่มีการศึกษาระดับปวส./อนุปริญญา มีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านการวางแผนชุมชน มากกว่า ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. สภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม จากการสัมภาษณ์ด้านการวางแผนชุมชนประชาชนในชุมชนขาดความรู้เข้าใจในการวางแผนชุมชน ด้านการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประชากรในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และไม่ทราบว่าแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคืออะไร ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ชุมชนไม่ให้ความสำคัญในการวางแผนพัฒนาสามปี เนื่องจากไม่สามารถดำเนินงานตามแผนได้จริง
5. สาเหตุของปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม เกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างทั่วถึง ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนชุมชน ตลอดจนกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

6. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข เทศบาลต้องเร่งชี้แจงและทำความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาของชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีการอบรมบุคลากรทั้งในส่วนของเทศบาลและชุมชนให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนา

ไพโรพ ถนัดคำ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุษยทิศา นามเมือง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง เหตุผลในการศึกษาตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอ สุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีระดับเหตุผลในการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มี เพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

อัลวิน (Alvin. 1959 : 147 – 157) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศอายุ สถานภาพสังคม การศึกษา อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นจำนวนสมาชิกในครอบครัวและลักษณะของครอบครัว ตลอดจนค่านิยมของสังคม

สรุปว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร การจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่การพัฒนาจะบรรลุเป้าหมาย หรือ ไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพทางการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองที่จะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นกระบวนการ และต่อเนื่องเทศบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่เป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ และการให้บริการแก่ประชาชน

ในชุมชนเขตเมือง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาด้านระบบการบริหารในทุกด้าน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ทันต่อสภาพการณ์ของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญ ให้เกิดแก่ท้องถิ่น ทั้งในด้านการบริหารและบริการอย่างสูงสุด มีประสิทธิภาพการพัฒนาด้าน การบริหารและบริการประชาชนรวมถึงการไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้ ตรงกับความต้องการมากที่สุด การวางแผนจึงเป็นเสมือนเครื่องมือ หรือกลไกที่จำเป็นต่อ การบริหารงานสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานล่วงหน้าได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งปรากฏ ออกมาในลักษณะรูปแบบเอกสารที่ศึกษาได้ ทำให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องหรืออาจ แก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากแผนงานที่กำหนดไว้เป็นแนวทางใน การแก้ไขปัญหาประกอบกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในด้านการบริหารงาน โดยยึดแผนเป็น หลักทุกระดับทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทย ยังกระทรวงมหาดไทยยังมีนโยบาย ที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อสนับสนุน นโยบาย การกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บังเกิดผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและนโยบายของรัฐบาล คือ เร่งรัดให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจัดเตรียมความพร้อมในการที่จะรับการถ่ายโอนงานและงบประมาณที่เพิ่มขึ้นจาก การกระจายอำนาจด้วยการทบทวนแผนงาน/โครงการพัฒนาการพัฒนาบุคลากร การจัดระบบ การดำเนินงานให้รวดเร็ว และสนองตอบกับความต้องการของประชาชนและเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนย่อย และเปิด โอกาสให้กลุ่มหรือชุมชนย่อยเหล่านี้เข้ามามีบทบาทใน การจัดทำแผนพัฒนาและบริหารงานท้องถิ่น โดยยึดหลัก “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ” โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนทั้งวิชาการ เงินทุนและบุคลากรจึงมี ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนย่อยต่อการพัฒนา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,944 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 364 คน โดยวิธีการ หากกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ตามสูตร ขมานันต์ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

กำหนดให้ n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (3,944)

e = ค่าความคาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

กำหนดให้ไม่เกิน .05

$$\text{แทนค่าในสูตรได้ดังนี้ } n = \frac{3,944}{1 + (3,944 \times 0.05^2)} = \frac{3,944}{10.86} = 363.16$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จากการคำนวณตามสูตรของยามานะคำนวณได้ 363.16 คน เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้สมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 364 คน

3. การสุ่มตัวอย่างจากประชากร

ผู้ศึกษากำหนดขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ แล้วจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ได้รับการแบ่งตามเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และอายุ มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้ศึกษาได้แบ่งจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 364 คน ออกเป็น 10 กลุ่ม โดยแบ่งตามสัดส่วนของประชากรในเขตหมู่บ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตัวอย่างการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{บ้านบัวค้อ (ม.1)} \quad \frac{364 \times 378}{3,944} = 35$$

ตารางที่ 1 สัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

ที่	เขตพื้นที่หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	หมู่ที่ 1 บ้านบัวค้อ	378	35
2	หมู่ที่ 2 บ้านโนนมี	465	43
3	หมู่ที่ 3 บ้านโคก	344	32
4	หมู่ที่ 4 บ้านหนองบัว	752	69
5	หมู่ที่ 5 บ้านหนองค้อ	446	41
6	หมู่ที่ 6 บ้านน้ำจั้น	226	21
7	หมู่ที่ 7 บ้านหนองคูณ	333	31
8	หมู่ที่ 8 บ้านสวนอ้อย	213	20
9	หมู่ที่ 9 บ้านโคก	327	30
10	หมู่ที่ 10 บ้านบัวค้อ	460	42
	รวม	3,944	364

3.2 ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย

หลังจากที่ได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรของแต่ละหมู่บ้านแล้ว ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตามสัดส่วนของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน แล้วใช้วิธีการจับฉลาก โดยเขียนชื่อประชาชนแต่ละหมู่บ้าน ลงในแผ่นกระดาษ ใช้ 1 แผ่น ต่อ 1 ชื่อประชาชนหมู่บ้านลงไป เขย่าคละกั้น ไป แล้วหยิบออกมาที่ละแผ่น เมื่อจับ ได้ชื่อใด ก็เขียนไว้แล้วนำเข้าไปในกล่อง เพื่อให้แต่ละชื่อมีโอกาสเลือกเท่าๆ กัน ถ้าจับ ได้ชื่อเดิมให้ จับใหม่ เมื่อครบตามจำนวนสัดส่วนในหนึ่งหมู่บ้าน ก็จะทำการจับฉลากของแต่ละหมู่บ้าน ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะครบ 10 หมู่บ้าน จะได้กลุ่มตัวอย่าง 364 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ โดยมีลักษณะ และขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดปัญหา
2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนงานโครงการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเนื้อหาของ

แผนพัฒนา

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไป จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล โดยใช้วิธีแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert type) มี 5 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ

2. การสร้างเครื่องมือ

2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จากเอกสารการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 72)

2.3 สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามกรอบแนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามของ ล้วน สายศ และอังคณา สายศ (2538 : 131 – 160) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นและผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นด้านเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา และความถูกต้องทางสถิติ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index If Item-Objective Congruence) โดยกำหนดค่าให้ดังนี้

เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	+1
ไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ	0
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	-1

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

2.4.1 ว่าที่ร้อยตรีมาโนชน์ จันทร์เกตุ วุฒิการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนหวาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.4.2 นางสาวมูจลินทร์ ลักษณะวงษ์ วุฒิการศึกษา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) ตำแหน่ง อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

2.4.3 นายนพดล ศรีวัฒนานูสาสตร์ วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนแก้งวิทยานุกูล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย และการวัดผล โดยจะนำแบบสอบถามที่มีค่า IOC เท่ากับ .67 ไปใช้ ซึ่งปรากฏว่าทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try – out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

2.6 นำแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.7 นำค่าที่ได้จากการสอบถามหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบราวค ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .88 แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษากำหนดขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือรับรองจากวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อประสานเก็บรวบรวมข้อมูลกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. ผู้ศึกษาทำการอธิบายทำความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ช่วยในการศึกษา จำนวน 2 คน โดยมีผู้ช่วย คือ นายวิชัย ทิพรักษ์ และนางสาวสุกัลยา เดชศิริ
3. นำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยัง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
4. ใช้วิธีดำเนินการไปพบกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อประสานการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ
2. นำแบบสอบถามลงรหัสตามหลักการลงรหัส
3. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102)

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
การมีส่วนร่วมมาก	ให้ 4 คะแนน
การมีส่วนร่วมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อย	ให้ 2 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

4. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหาร

ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดย
จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้
ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

มากที่สุด	ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนามาก
	ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
ปานกลาง	
	ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาน้อย
	ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
น้อยที่สุด	

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ลงในรหัส (Coding form) หลังจากนั้นจึงนำมาไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการรวบรวมประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

1.1 ทำการวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นรายข้อ โดยการทดสอบทางสถิติ (t – test) เพื่อหาค่าความแตกต่างระหว่าง กลุ่มคะแนนสูงสุด และกลุ่มคะแนนต่ำ ที่มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือของแบบสอบถามเป็นรายด้านหรือทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม กรณีเพศ ใช้สถิติ t -test กรณีระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ ใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F -test (One - Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และถ้าพบความแตกต่างกัน ผู้ศึกษาจะเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย โดยจะทำการทดสอบรายคู่ใช้วิธีการของเซฟเฟ

2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการสรุปประเด็นแล้วแจกแจงความถี่ และนำมาเสนอด้วยการพรรณนาความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล บัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ ที่แตกต่างกัน โดยผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการแปลความหมาย มีดังนี้

n	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
df	แทน	ชั้นของความอิสระ (Degrees of Freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จำนวน 364 ฉบับ มาจัดหมวดหมู่ตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุที่แตกต่างกัน แล้วตรวจนับคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติค่าร้อยละและความถี่
2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ใช้หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ

แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างเพศใช้การทดสอบด้วย t -test ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F -test (One - Way ANOVA) กรณีความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธีการของเซฟเฟ่

4. ผลวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ใช้วิเคราะห์เนื้อหาโดยการสรุปประเด็นหาความหมาย และแจกแจงความถี่ ในแต่ละประเด็น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลปรากฏดังตารางที่ 2

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	184	50.50
1.2 หญิง	180	49.50
รวม	364	100.00
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ประถมศึกษา	120	33.00
2.2 มัธยมศึกษา	92	25.30
2.3 อนุปริญญา	80	22.00
2.4 ปริญญาตรีขึ้นไป	72	19.80
รวม	364	100.00
3. อาชีพ		
3.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	60	16.50
3.2 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	64	17.60
3.3 เกษตร/รับจ้างทั่วไป	150	41.20
3.4 นักเรียน นักศึกษา	90	24.70
รวม	364	100.00
4. อายุ		
4.1 18-30 ปี	97	26.60
4.2 31-40 ปี	85	23.40
4.3 41-50 ปี	110	30.20
4.4 51 ปี ขึ้นไป	72	19.80
รวม	364	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 364 คน ส่วนใหญ่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.50 ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 49.50 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 33.00 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา ร้อยละ 25.30 อนุปริญญา ร้อยละ 22.00 และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 19.80 ด้านการประกอบอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 41.20 รองลงมาคือ นักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 24.70 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 17.60 และรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 16.50 ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 30.20 รองลงมาคือ อายุ 18 – 30 ปี ร้อยละ 26.60 อายุ 31 – 40 ปี ร้อยละ 23.40 และอายุ 51 ขึ้นไป ร้อยละ 19.80

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 ผู้ศึกษาต้องศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

2.1 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม

(n=364)

ด้าน	การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	3.03	.60	ปานกลาง
2	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ	3.08	.63	ปานกลาง
3	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา	3.23	.49	ปานกลาง
4	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ	3.00	.49	ปานกลาง
5	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.91	.45	ปานกลาง
	โดยรวม	3.05	.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.23$) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ ($\bar{X} = 3.08$) การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ($\bar{X} = 3.03$) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ ($\bar{X} = 3.00$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 2.91$)

2.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกรายด้านของแต่ละข้อ

2.2.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

(n=364)

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านได้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน	3.04	.81	ปานกลาง
2	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้าน ต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	3.13	.66	ปานกลาง
3	ท่านมีส่วนร่วมในการอธิบาย ปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้านให้กระจ่าง	2.37	.51	น้อย
4	ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อมูลปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้านต่อที่ประชุม	3.12	.77	ปานกลาง
5	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.10	.80	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.48	.94	มาก
7	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกปัญหา/ ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อจัดทำแผนพัฒนา	3.00	.99	ปานกลาง
โดยรวม		3.03	.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.48$) และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.13$) มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้าน ข้อมูลปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้านต่อที่ประชุม ($\bar{X} = 3.12$) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.10$) ได้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.04$) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกปัญหาและความต้องการในการพัฒนา หมู่บ้าน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.00$) ตลอดจนพบว่าอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ข้อ คือ มีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้านให้กระจ่าง ($\bar{X} = 2.37$)

2.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ

(n=364)

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหา/ ความต้องการนั้นๆ	3.01	.88	ปานกลาง
2	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย/ แผนงาน/ โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน	3.25	.66	ปานกลาง
3	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.31	.74	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน	3.00	.95	ปานกลาง
5	ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของหมู่บ้าน	2.94	.71	ปานกลาง
6	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีดำเนินการในแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหาของหมู่บ้าน	3.50	.83	ปานกลาง
7	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนงาน/ โครงการ หรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาหมู่บ้านเพื่อบรรจุลงในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	3.53	1.03	มาก
โดยรวม		3.08	.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน เพื่อบรรจุลงในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.53$) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีดำเนินการในแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.50$) มีส่วนร่วมในการกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.31$) มีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.25$) มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหให้ตรงกับปัญหา/ความต้องการนั้นๆ ($\bar{X} = 3.01$) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.00$) มีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของหมู่บ้าน ($\bar{X} = 2.94$)

2.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

(n=364)

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ เนื้อหาของแผนพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่าง แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล หลังจาก คณะกรรมการจัดทำแผน จัดทำเสร็จแล้ว	3.09	.81	ปานกลาง
2	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนประชาชนในพื้นที่ ร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนา	3.26	.73	ปานกลาง
3	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสนับสนุน หรือคัดค้านเนื้อหาสาระของร่างแผนพัฒนา ต่อ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา	3.17	.86	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนา	3.04	.66	ปานกลาง
5	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เนื้อหาสาระของแผนพัฒนา ต่อที่ประชุมสภา องค์การบริหารส่วนตำบล	3.46	.82	ปานกลาง
6	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระของร่าง แผนพัฒนา ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล	3.28	.99	ปานกลาง
7	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระของ แผนพัฒนา ที่ประกาศใช้แล้วว่ามีเนื้อหาถูกต้อง ตามที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความ เห็นชอบ	3.45	.63	ปานกลาง
โดยรวม		3.23	.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของสาระของแผนพัฒนา ต่อที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.46$) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของสาระของแผนพัฒนา ที่ประกาศใช้แล้วว่ามีเนื้อหาถูกต้องตามที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความเห็นชอบ ($\bar{X} = 3.45$) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของสาระของร่างแผนพัฒนา ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.2$) มีส่วนร่วมในการเชิญชวนประชาชนในพื้นที่ ร่วมตรวจสอบเนื้อหาของสาระของร่างแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.26$) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาของสาระของร่างแผนพัฒนา ต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.17$) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของสาระของร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล หลังจากคณะกรรมการจัดทำแผน จัดทำเสร็จแล้ว ($\bar{X} = 3.09$) และมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.04$)

2.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนา

ไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนา ไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

(n=364)

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านมีส่วนร่วมในการผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนา	3.21	.71	ปานกลาง
2	ท่านมีส่วนร่วมในการผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล นำโครงการจำเป็นเร่งด่วนจากแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	3.41	.97	ปานกลาง
3	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าได้จัดทำตามแผนพัฒนา	3.17	.70	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้ประชาชนตรวจสอบเนื้อหาสาระข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนา	3.17	.86	ปานกลาง
5	ท่านมีส่วนร่วมในการทักท้วงกรณีเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนา	2.56	.71	ปานกลาง
6	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	2.60	.71	ปานกลาง
7	ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลปรับปรุงแก้ไขข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย หากเห็นว่าไม่เป็นไปตามแผนพัฒนา	2.95	.78	ปานกลาง
โดยรวม		3.00	.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล นำโครงการจำเป็นเร่งด่วนจากแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ($\bar{X} = 3.41$) มีส่วนร่วมในการผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.21$) มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้ประชาชนตรวจสอบเนื้อหาสาระข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.17$) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า ได้จัดทำตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.17$) มีส่วนร่วมในการแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบล ปรับปรุงแก้ไขข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย หากเห็นว่าไม่เป็นไปตามแผนพัฒนา ($\bar{X} = 2.95$) มีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ($\bar{X} = 2.60$) มีส่วนร่วมในการทักท้วงกรณี que เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.56$)

2.2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล

(n=364)

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการในแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย	3.15	.80	ปานกลาง
2	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนิน โครงการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา	2.80	.92	ปานกลาง
3	ท่านมีส่วนร่วมในการควบคุม / ติดตามโครงการ หรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายใน แผนพัฒนา	2.82	.98	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหาร งานพัฒนาให้มีประสิทธิผล	3.18	.74	ปานกลาง
5	ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการ พัฒนาตามแผนพัฒนา	3.39	.94	ปานกลาง
6	ท่านมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาโครงการที่ องค์การบริหารส่วนตำบล ทำไว้ให้ใช้ประโยชน์ ได้ตลอดไป	2.82	.74	ปานกลาง
7	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าบรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา	2.84	.95	ปานกลาง
โดยรวม		2.91	.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ข้อ โดยเรียงระดับจากมากไปน้อย คือ มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.39$) มีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.18$) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตาม แผนงานโครงการในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.15$) มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.84$) มีส่วนร่วมในการควบคุม / ติดตาม โครงการหรือกิจกรรมที่ องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนา ($\bar{X} = 2.82$) มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ไว้ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ($\bar{X} = 2.82$) มีส่วนร่วมในการประสานงานในการดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ($\bar{X} = 2.80$)

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ

3.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 2 ผู้ศึกษาต้องการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศที่แตกต่างกัน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ผลการเปรียบเทียบใช้การทดสอบด้วย t -test ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ

(n=364)

ด้าน	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig																																														
การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	ชาย	2.99	.62	-1.13	363	.257																																														
	หญิง	3.06	.58				การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ	ชาย	2.96	.55	-3.54	363	.000*	หญิง	3.20	.67	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหา ของแผนพัฒนา	ชาย	3.26	.40	1.33	363	.184	หญิง	3.19	.57	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามี การนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย	ชาย	3.00	.52	.119	363	.905	หญิง	3.00	.46	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ชาย	2.88	.32	-1.18	363	.237	หญิง	2.93	.55	โดยรวม	ชาย	3.02	.33	-1.22	363
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ	ชาย	2.96	.55	-3.54	363	.000*																																														
	หญิง	3.20	.67				การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหา ของแผนพัฒนา	ชาย	3.26	.40	1.33	363	.184	หญิง	3.19	.57	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามี การนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย	ชาย	3.00	.52	.119	363	.905	หญิง	3.00	.46	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ชาย	2.88	.32	-1.18	363	.237	หญิง	2.93	.55	โดยรวม	ชาย	3.02	.33	-1.22	363	.222	หญิง	3.08	.52						
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหา ของแผนพัฒนา	ชาย	3.26	.40	1.33	363	.184																																														
	หญิง	3.19	.57				การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามี การนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย	ชาย	3.00	.52	.119	363	.905	หญิง	3.00	.46	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ชาย	2.88	.32	-1.18	363	.237	หญิง	2.93	.55	โดยรวม	ชาย	3.02	.33	-1.22	363	.222	หญิง	3.08	.52																
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามี การนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย	ชาย	3.00	.52	.119	363	.905																																														
	หญิง	3.00	.46				การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ชาย	2.88	.32	-1.18	363	.237	หญิง	2.93	.55	โดยรวม	ชาย	3.02	.33	-1.22	363	.222	หญิง	3.08	.52																										
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ชาย	2.88	.32	-1.18	363	.237																																														
	หญิง	2.93	.55				โดยรวม	ชาย	3.02	.33	-1.22	363	.222	หญิง	3.08	.52																																				
โดยรวม	ชาย	3.02	.33	-1.22	363	.222																																														
	หญิง	3.08	.52																																																	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่าแตกต่างกัน จำนวน 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำ
แผนงาน โครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 10 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับ
การศึกษาต่างกัน

(N = 364)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3	40.979	13.660	165.404	.000*
ภายในกลุ่ม	360	29.730	.083		
รวม	363	70.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน
ดังตารางที่ 11

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา

(N = 364)

การมีส่วนร่วมด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	ss	ms	F	Sig
การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3	45.175	15.058	61.542	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	88.087	.245		
	รวม	363	133.262			
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ	ระหว่างกลุ่ม	3	97.349	32.450	249.717	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	46.781	.130		
	รวม	363	144.130			
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	3	45.831	15.277	124.062	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	44.330	.123		
	รวม	363	90.162			
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	ระหว่างกลุ่ม	3	20.006	6.669	34.481	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	69.623	.193		
	รวม	363	89.629			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	26.896	8.965	68.173	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	47.343	.132		
	รวม	363	74.238			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	40.979	13.660	165.404	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	29.730	.083		
	รวม	363	70.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามการศึกษา ทั้งโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สำหรับด้านที่มีความแตกต่างได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ปรากฏดังตารางที่ 12 – 17

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

(n=364)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี ขึ้นไป
		2.80	3.01	2.76	3.71
ประถมศึกษา	2.80	-	.025*	.968	.000*
มัธยมศึกษา	3.01		-	.014*	.000*
อนุปริญญา	2.76			-	.000*
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.71				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ

(n=364)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		2.74	3.25	2.57	4.00
ประถมศึกษา	2.74	-	.000*	.020*	.000*
มัธยมศึกษา	3.25		-	.000*	.000*
อนุปริญญา	2.57			-	.000*
ปริญญาตรีขึ้นไป	4.00				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

(n=364)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		3.15	3.29	2.74	3.82
ประถมศึกษา	3.15	-	.038*	.000*	.000*
มัธยมศึกษา	3.29		-	.000*	.000*
อนุปริญญา	2.74			-	.000*
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.82				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

(n=364)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		2.84	3.02	2.80	3.44
ประถมศึกษา	2.84	-	.032*	.946	.000*
มัธยมศึกษา	3.02		-	.014*	.000*
อนุปริญญา	2.80			-	.000*
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.44				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

(n=364)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		2.95	2.80	2.55	3.37
ประถมศึกษา	2.95	-	.039*	.000*	.000*
มัธยมศึกษา	2.80		-	.000*	.000*
อนุปริญญา	2.55			-	.000*
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.37				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ประชาชน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ โดยรวม

(n=364)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
		2.90	3.07	2.69	3.67
ประถมศึกษา	2.90	-	.000*	.000*	.000*
มัธยมศึกษา	3.07		-	.000*	.000*
อนุปริญญา	2.69			-	.000*
ปริญญาตรีขึ้นไป	3.67				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ โดยรวม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

ระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับการศึกษาอนุปริญญา มีส่วนร่วมแตกต่างกับระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตารางที่ 18 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอาชีพต่างกัน

(N = 364)

แหล่งความแปรปรวน	df	ss	ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3	1.346	.449	2.329	.074
ภายในกลุ่ม	360	69.363	.193		
รวม	363	70.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอาชีพต่างกัน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอาชีพแตกต่างกัน

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม การประกอบอาชีพ

(n = 364)

การมีส่วนร่วมด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	ss	ms	F	Sig
การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3	8.343	2.781	8.015	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	124.919	.347		
	รวม	363	133.262			
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	3	4.280	1.427	3.673	.062
	ภายในกลุ่ม	360	139.850	.388		
	รวม	363	144.130			
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	3	5.017	1.672	7.071	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	85.145	.237		
	รวม	363	90.162			
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	ระหว่างกลุ่ม	3	5.847	1.949	8.375	.061
	ภายในกลุ่ม	360	83.782	.233		
	รวม	363	89.629			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	.457	.152	.743	.527
	ภายในกลุ่ม	360	73.782	.205		
	รวม	363	74.238			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.346	.449	2.329	.074
	ภายในกลุ่ม	360	69.363	.193		
	รวม	363	70.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 2 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 20 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุต่างกัน

(N = 364)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3	2.905	.968	5.142	.002*
ภายในกลุ่ม	360	67.804	.188		
รวม	363	70.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุต่างกัน

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ

(N = 364)

การมีส่วนร่วมด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	ms	F	Sig
การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	3	3.061	1.020	2.821	.059
	ภายในกลุ่ม	360	130.201	.362		
	รวม	363	133.262			
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.414	.805	2.044	.107
	ภายในกลุ่ม	360	141.716	.394		
	รวม	363	144.130			
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	3	3.440	1.147	4.760	.003*
	ภายในกลุ่ม	360	86.722	.241		
	รวม	363	90.162			
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	ระหว่างกลุ่ม	3	3.534	1.178	4.926	.002*
	ภายในกลุ่ม	360	86.095	.239		
	รวม	363	89.629			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3	5.791	1.930	10.15	.000*
	ภายในกลุ่ม	360	68.447	.190		
	รวม	363	74.238			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.905	.968	5.142	.002*
	ภายในกลุ่ม	360	67.804	.188		
	รวม	363	70.710			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้านคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
เนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำ
ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ ปรากฏดังตารางที่
22 – 25

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร
บริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่
ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

(n=364)

อายุ	$\bar{X}$	18 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปี ขึ้นไป
		3.29	3.25	3.28	3.03
18 – 30 ปี	3.29	-	.958	.999	.011*
31 – 40 ปี	3.25		-	.980	.058
41 – 50 ปี	3.28			-	.013*
51 ปี ขึ้นไป	3.03				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่าง
กันมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

อายุ 18 – 30 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปี ขึ้นไป

อายุ 41 – 50 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

(n=364)

อายุ	$\bar{X}$	18 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปี ขึ้นไป
		3.05	3.01	3.08	2.81
18 – 30 ปี	3.05	-	.955	.981	.020*
31 – 40 ปี	3.01		-	.803	.095
41 – 50 ปี	3.08			-	.005*
51 ปี ขึ้นไป	2.81				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

อายุ 18 – 30 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปี ขึ้นไป

อายุ 41 – 50 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

(n=364)

อายุ	$\bar{X}$	18 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปี ขึ้นไป
		2.84	3.07	2.96	2.72
18 – 30 ปี	2.84	-	.005*	.257	.346
31 – 40 ปี	3.07		-	.362	.000*
41 – 50 ปี	2.96			-	.003*
51 ปี ขึ้นไป	2.72				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

อายุ 18 – 30 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 31 – 40 ปี

อายุ 31 – 40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปีขึ้นไป

อายุ 41 – 50 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ โดยรวม

(n=364)

อายุ	$\bar{X}$	18 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปี ขึ้นไป
		3.03	3.11	3.12	2.88
18 – 30 ปี	3.03	-	.681	.555	.179
31 – 40 ปี	3.11		-	.999	.013*
41 – 50 ปี	3.12			-	.005*
51 ปี ขึ้นไป	2.88				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

อายุ 31 – 40 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปีขึ้นไป

อายุ 41 – 50 ปี มีส่วนร่วมแตกต่างกับอายุ 51 ปีขึ้นไป

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 3 ผู้ศึกษาต้องศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดปัญหา	
1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนทำการตัดสินใจ	35
1.2 มีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในด้านการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง	22
1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการตัดสินใจใน ทุกด้านที่มีผลกระทบต่อประชาชน	13
ด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนงานโครงการ	
2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ก่อนเริ่มดำเนินการให้ประชาชนทราบ เพื่อประชาชนจะได้เข้าร่วมในโครงการนั้น	27
2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการหาสาเหตุและปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชนอย่างแท้จริง	18
2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาท หน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	14
2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อนดำเนินการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล	11
ด้านที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเนื้อหาของ แผนพัฒนา	
3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้าน ต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล	17
3.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาด้านต่างๆ	15
ด้านที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย	
4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรปิดประกาศการจัดทำข้อบัญญัติให้ประชาชนทราบ	16
4.2 การดำเนินงานตามข้อบัญญัติควรแต่งตั้งประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ	8

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล	
5.1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าไปเป็นคณะกรรมการในด้านต่างๆ ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	46
5.2 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และปิดประกาศ	25
5.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งหน่วยงานอื่นที่เป็นกลางในการประเมินผลการ ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี	15

จากตารางที่ 26 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ได้จากการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดปัญหา มีข้อเสนอแนะจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนทำการตัดสินใจ มีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในด้านการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยตรง และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการตัดสินใจในทุกด้านที่มีผลกระทบต่อประชาชน

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนงาน โครงการ มีข้อเสนอแนะจำนวน 4 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ก่อนเริ่มดำเนินการให้ประชาชนทราบ เพื่อประชาชนจะได้เข้าร่วมโครงการองค์การบริหารส่วนตำบล ควรดำเนินการหาสาเหตุและปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชนอย่างแท้จริงองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อนดำเนินการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา มีข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล

และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาด้านต่างๆ

4. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย มีข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ควรปิดประกาศการจัดทำข้อบัญญัติให้ประชาชนทราบ และการดำเนินงานตามข้อบัญญัติควรแต่งตั้งประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล มีข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าไปเป็นคณะกรรมการในด้านต่างๆ ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และปิดประกาศให้ประชาชนได้รับทราบ และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการแต่งตั้งหน่วยงานอื่นที่เป็นกลางในการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การศึกษา
2. สมมติฐานการศึกษา
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. สรุปผล
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ แตกต่างกัน มีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดให้ ประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 3,944 คน เป็นประชากรในการศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีอายุ 18 ปี ขึ้นไป โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน จำนวน 364 คน

สรุปผล

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร และมีอายุ 41 – 50 ปี

2. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ

3.1 จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ระหว่างเพศชายและ เพศหญิง โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอาชีพ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

4.1 จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ได้แก่ อบต. ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนทำการตัดสินใจ มีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในด้านการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและ อบต. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในการตัดสินใจในทุกด้านที่มีผลกระทบต่อประชาชน

4.2 จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการ อบต. ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ก่อนเริ่มดำเนินการให้ประชาชนทราบ เพื่อประชาชนจะได้เข้าร่วมโครงการ อบต. ควรดำเนินการหาสาเหตุและปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชนอย่างแท้จริง อบต. ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทหน้าที่ของประชาชนต่อการดำเนินงานของ และอบต. ควรมีการสำรวจความต้องการของประชาชนก่อนดำเนินการต่างๆ ของ อบต.

4.3 จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของเนื้อหาของแผนพัฒนา อบต. ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ของ อบต. และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าร่วมการประชุมสภา อบต. เพื่อพิจารณา ด้านต่างๆ

4.4 จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย อบต. ควรปิดประกาศจัดทำข้อบัญญัติให้ประชาชนทราบ และการดำเนินงานตามข้อบัญญัติควรแต่งตั้งประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ

4.5 จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผล อบต. ควรมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าไปเป็นคณะกรรมการในด้านต่างๆ ในการดำเนินงานของ อบต. อบต. ควรมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และปิดประกาศให้ประชาชนได้รับทราบและอบต. ควรมีการแต่งตั้งหน่วยงานอื่นที่เป็นกลางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของ อบต. ประจำปี

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่น่าอภิปราย ผู้ศึกษาขออภิปรายตามข้อสรุป ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากผลดังกล่าวจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้านด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ อังคณา วงษ์นอก (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุดาวรรณ มีบัว (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลใน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบล ในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับ พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหาร ส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลก็คือ คณะผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และ ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ แต่ละหมู่บ้านการเข้ามามี ส่วนร่วมแตกต่างกัน ซึ่งยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการต่างๆ รวมถึง การตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่าย ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ซึ่งมันเป็นที่ระบอบการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ยังไม่เหมาะสม ต้องให้ทำเป็นระบบที่ดีก่อนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมควรเอาแผนพัฒนา ท้องถิ่น ไปติดประกาศและแผนพัฒนาทุกหมู่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เช่น ทางสถานีวิทยุ ทางหอกระจายข่าวให้ผู้นำชุมชนแจ้งและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ทางเว็บไซต์ ทางวารสาร และควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าประชุมสภาและแสดงความ คิดเห็นในสภาาร่วมด้วยทุกครั้งเพื่อเป็นการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและ การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลก็คือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อาชีพ ระดับ การศึกษา และอายุ จากผลการศึกษาพบว่า

2.1 ประชาชนในหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลก็คือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน โดยเพศชายมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบว ค์มากกว่าเพศหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ชยพล โบราณมูล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสังคมปัจจุบันเพศชายมีความเป็นผู้ที่มีความกล้าตัดสินใจได้เร็วกว่าเพศหญิง และเพศชายเข้ามามีบทบาทมาก กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ปัจจุบันผู้นำชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้าน ในตำบลบัวคือก็เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป มีการติดต่อประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

2.2 ประชาชนหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุดาวรรณ มีบัว (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลคือ ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ไพโรพ ถนัดคำ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนมีการระดับศึกษามีการเรียนรู้ในระดับที่แตกต่างกัน จะมีแนวคิดมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่า บุคคลที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นได้รับการขัดเกลาทางการศึกษาและประสบการณ์จากสังคมได้มากกว่าประชาชนที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น จึงทำให้ผลการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือในระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

2.3 ประชาชนในหมู่บ้านที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ยุทธทิวา นาเมือง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง เหตุผลในการศึกษาตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า อาชีพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับผลวิจัยของ ประพันธ์ วรรณบวร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ฝ่ายสภา ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในงานพัฒนาอาชีพ การติดตามข่าวสารการเมือง และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาชีพที่แตกต่างมีความคิดไม่แตกต่างกัน เนื่องจากอาชีพและกลุ่มอาชีพของแต่ละกลุ่มมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มอาชีพเกษตรกร /รับจ้างทั่วไป และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จะมีความถนัดที่ไม่ต่างกันเท่าไรเพราะในบางครั้งยังต้องมีสังคมหรือมีความใกล้ชิดกันต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในบางเวลา เช่น กลุ่มอาชีพแตกต่างกันยังต้องมีการทำบุญหรือกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน

2.4 ประชาชนในหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุดาวรรณ มีบัว (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความรู้ในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล ทักษะติดต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล อุดมการณ์ประชาธิปไตย แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับ การติดตามเนื้อหาข่าวสารการเมือง ตำแหน่งหรือหน้าที่ด้านการพัฒนาการร่วมทำกิจกรรมการพัฒนา และการได้รับอบรมด้านการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อายุที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดที่แตกต่างกัน เนื่องจาก อายุที่แตกต่างกันมีประสบการณ์ชีวิตที่ไม่เหมือนกัน อายุ 18 – 30 ปี ยังอยู่ในวัยเรียนวัยและทำงาน ยังมีความคิดที่อยากจะเที่ยวสนุก แต่ถ้าอายุ 31 – 40 ปี เป็นช่วงอายุที่มีครอบครัวก็จะอยากสร้างครอบครัวมุมมองก็จะแตกต่างกันออกไป อายุ 51 ปีขึ้นไปเป็นวัยเริ่มอยากพักผ่อนเข้าวัดฟังธรรมเพื่อทำให้จิตใจสบาย ซึ่งในแต่ละระดับช่วงอายุจะเจอสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเสนอแนะบางประการอันอาจเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว ทางสถานีวิทยุทางเว็บไซต์ มีการจัดบอร์ดเพื่อเป็นรูปธรรม จัดทำวารสารทุกเดือนเพื่อให้ประชาชนทราบในการทำงานของ อบต.

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อเป็นการตรวจสอบการดำเนินงานให้มีความโปร่งใสในการทำงาน

1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการต่างๆ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึงและอย่างต่อเนื่อง

1.4 ควรมีอภิปราย ปัญหา/ความต้องการของหมู่บ้านและตำบลให้กระจ่าง เพื่อที่จะให้ประชาชนได้ทราบถึงปัญหา/ความต้องการที่สามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงกับปัญหาที่เร่งด่วน คือ แจ้งและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบก่อนการดำเนินงาน โครงการต่างๆ และอย่างต่อเนื่อง

1.5 ควรให้ประชาชนเข้าฟังการประชุมสภา อบต. ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย เพื่อรับทราบกรณีเห็นว่า อบต. ไม่จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อทราบรูปแบบวิธีการ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาให้ได้ข้อมูลทั้งจังหวัด

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการใช้จ่ายงบประมาณ เช่น การก่อสร้างงานถนน งานไฟฟ้า ประปา กลุ่มอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.3 ควรมีการศึกษาในด้านการส่วนร่วมในการอภิปราย ปัญหา/ความต้องการ
ของหมู่บ้านให้กระจ่าง เพื่อให้ประชาชนทราบข้อมูลที่เป็นจริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- การปกครอง, กรม. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ องค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2547.
- โกวิท พวงงาม. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2548.
- คารม คำพิฑูรย์. การศึกษาการบริหารจัดการในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545. ถ่ายเอกสาร.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. การบริหารงานพัฒนาชนบท การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- ฉอาน วุฑฒิกกรรมรักษา. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่น ตำบลคู้งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ชยพล โบราณมูล. การศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- ชินรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- ชูชัย สุภวงส์ และยุวดี คาคการณ์ไกล. องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคมตำบล. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสาธารณสุข, 2542.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ณัฐพันธ์ เจริญนันท์. การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2545.
- ดำรงราชานุภาพ, สถาบัน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแบบมีส่วนร่วม ประจำปี 2543. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2543.

- ติน ปรัชญพฤทธิ. พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดพิงษ์. การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543.
- ทวี พันธวุฒิสถิต. การปกครองท้องถิ่น. มหาสารคาม : ภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม, 2531.
- ทวีศักดิ์ ปักษา. ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ รป.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539.
- ธงชัย สันติวงศ์. การวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440 – 2540. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2548.
- นิคม บุระพันธ์. บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบลในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543. ถ่ายเอกสาร.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.
- บริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, องค์กร. คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. นครราชสีมา : องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2547.
- บริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, องค์กร. กองแผนและงบประมาณ. แผนพัฒนาสามปี. นครราชสีมา : กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2547.
- บริหารส่วนตำบลบัวค้อ, องค์กร. แผนพัฒนาสามปี. มหาสารคาม : องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ, 2553.
- บัญญัติ แก้วส่อง. การวางแผนงานสาธารณสุข. ขอนแก่น : ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537.

- บัญญัติ แก้วส่อง. รูปแบบทางสังคม – จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของ
 ประชาชนในกระบวนการพัฒนา. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญมา ทวิภักดี. การปฏิบัติการวางแผนของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
 ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 5.
 กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2539.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท,”
 พัฒนบริหารศาสตร์. 30 (2) : 1 - 43 ; เมษายน - มิถุนายน 2533.
- _____. ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.
- ประพันธ์ วรรณบวร. การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการ
 ดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. โครงการ
 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543. ถ่าย
 เอกสาร.
- ประสิทธิ์ ดงขี้สรี. การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สถาบัน
 บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ปัญหาและแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการ
 บริหารเทศบาลไทย. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ปรัชญา เวสารัชช์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท : รายงาน
 การวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ปิยนุช แสงวุธ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลนางาม
 อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ. ม. มหาสารคาม :
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- พรชัย เทพปัญญา. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณี
 เทศบาลและสุขาภิบาล : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์สำนักงาน
 เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2541.

“พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114ก. หน้า 48-66. 17 พฤศจิกายน 2542.

“พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546,”

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 124 ก. หน้า 16-37. 22 ธันวาคม 2546.

พวงทอง โยธาใหญ่. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :

กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545. ถ่ายเอกสาร.

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. การบริหารจัดการโครงการพัฒนาสังคมแบบก้าวหน้า. ขอนแก่น :

ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

ไพโรพ ถนัดคำ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบล จตุรพักตร

พิมาน อำเภอจตุรพักตรพิमान จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2549. ถ่ายเอกสาร.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. ชนบท : การผันแปรในอนาคตกายหลังการพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัทพี เอ ลีฟวิ่ง, 2534.

มานพ ฉวีรักษ์. กลยุทธ์องค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีโค อำเภอวารินชำราบ จังหวัด อุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2546. ถ่ายเอกสาร.

ยุทธทิวา นาเมือง. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขต

เลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2551. ถ่ายเอกสาร.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 55

ก. หน้า 1-127. 11 ตุลาคม 2550.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวัดผล

และวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.

- ลิขิต ชีรเวทิน. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ลิขิต ชีรเวทิน. วิชาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- สมคิด เตชะไพฑูริย์. กฎหมายการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2550.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. การพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532.
- สมบัติ ชำรงฉัตรชัย. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- สมศักดิ์ พรหมเดื่อ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนาดี จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2551. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักทะเบียน อำเภอเมืองมหาสารคาม. จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : ที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคาม, 2553.
- สุดาวรรณ มีบัว. การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาชนตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547. ถ่ายเอกสาร.
- อดิน รพีพัฒน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย,” ใน การประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา : นโยบายและกลวิธี. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- อนงค์ พัฒนจักร. การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชัย บุรณะประเสริฐกุล. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลและบำรุงรักษาทางหลวงชนบทของกรมโยธาธิการ : กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม, 2545. ถ่ายเอกสาร.

- อังคณา วงษ์นอก. การบริหารในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเสริมสร้าง
 การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษา
 ค้นคว้าอิสระ ปร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.
- Alvin, Benard. **Rural Sociology**. New York : McGraw – Hill, 1959.
- Cohen, John and Upholf, Norman. “ Participation in Rural Development : Seeking Clarity
 Through Specificity,” **World Development**. 8 (13) : 219 : January, 1980.
- Keith, Davis. **Human Behavior of World - Man Relations and Organization Behavior**.
 New York : McGraw – Hill, 1972.
- Le Breton, Preston P. and Hennig, Date A. **General Administration : Planning and
 Implementation**. New York : Rinechart and Winston, 1961.
- Wit, Daniel. **A Comparative Survey of Local Government and Administration**.
 Bangkok : Kurusapha Ladphrao Press, 1967.
- Yamane, Taro. **Statistic and Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper & Row,
 1973.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม

เรื่อง : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

หมายเลขแบบสอบถาม

--	--	--

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วม ของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษา ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม ข้อมูลต่างๆ ที่ท่านแสดงความคิดเห็นในครั้งนี จะถูกนำไปประเมินในเชิงวิชาการ และจะไม่มีผลในแง่ลบประการใดต่อท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้คำตอบในการ ตอบแบบสอบถามตามข้อเท็จจริง หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดี

2. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัด มหาสารคาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัด มหาสารคาม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามครั้งนี้จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการกรอกแบบสอบถามด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ชวลิต ศรีสารคาม

นักศึกษาหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย $\surd$ ลง ใน ( ) ตามจริง

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา

( ) มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

( ) ปริญญาตรีขึ้นไป

3. อาชีพ

( ) รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

( ) ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว

( ) เกษตรกรหรือรับจ้างทั่วไป

( ) นักเรียนและนักศึกษา

4. อายุ

( ) 18 – 30 ปี

( ) 31 – 40 ปี

( ) 41 – 50 ปี

( ) 51 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องคำตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อที่	การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ จัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา					
1	ท่านได้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการจัดทำ แผนพัฒนา อบต. เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับ ปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน					
2	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา/ ความต้องการของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการ จัดทำแผนพัฒนา อบต.					

ข้อที่	การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ จัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
3	ท่านมีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหา / ความต้องการของหมู่บ้านให้กระจ่าง					
4	ท่านมีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุน หรือคัดค้านข้อมูลปัญหา / ความต้องการของ หมู่บ้านต่อที่ประชุม					
5	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา / ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน					
6	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้าน					
7	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกปัญหา / ความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจัดทำ แผนพัฒนา					
	2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน / โครงการ					
8	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุแห่ง ปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนว ทางแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหา / ความต้องการนั้นๆ					
9	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/ โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน					
10	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดทรัพยากรและ แหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ พัฒนาของ อบต.					
11	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร ที่มีจำกัดในการพัฒนาให้เกิดประ โยชน์ สูงสุดต่อหมู่บ้าน					

ข้อที่	การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ จัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
12	ท่านมีส่วนร่วมในการคั่นหารูปแบบและ วิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาของ หมู่บ้าน					
13	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการดำเนิน ในการแผนพัฒนาพัฒนาเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายในการแก้ปัญหาของหมู่บ้าน					
14	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก แผนงาน /โครงการ หรือกิจกรรมในการ แก้ไขปัญหาหมู่บ้านเพื่อบรรลุลงใน แผนพัฒนา อบต.					
	3. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหา ของแผนพัฒนา					
15	ท่านได้ร่วมการตรวจสอบเนื้อหาสาระของ แผนพัฒนาหลังจากคณะกรรมการจัดทำแผน จัดทำแล้วเสร็จ					
16	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนประชาชนใน พื้นที่ร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระของ แผนพัฒนา					
17	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุนหรือคัดค้านเนื้อหาสาระของร่าง แผนพัฒนาต่อคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา					
18	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าฟังการประชุมสภา อบต. เพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนา					
19	ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาต่อที่ ประชุมสภา อบต.					

ข้อที่	การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ จัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
20	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระ ของร่างแผนพัฒนาที่ผ่านความเห็นชอบของ สภา อบต.					
21	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระ ของแผนพัฒนาที่ประกาศใช้แล้วว่ามีเนื้อหา ถูกต้องตามที่สภา อบต. ได้ให้ความเห็นชอบ					
	4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกร นำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย					
22	ท่านได้ร่วมในการผลักดันให้ อบต. จัดทำ ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตาม แผนพัฒนา					
23	ท่านมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ อบต. นำ โครงการจำเป็นเร่งด่วนจากแผนพัฒนา อบต. ไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย					
24	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาสาระ ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของ อบต. ว่าได้จัดทำตามแผนพัฒนา					
25	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้ประชาชน ร่วมตรวจสอบเนื้อหาสาระข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อให้เป็นไป ตามแผนพัฒนา					
26	ท่านมีส่วนร่วมในการทักท้วงกรณีเห็นว่า อบต. ไม่จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ตามแผนพัฒนา					

ข้อที่	การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการ จัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
27	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับฟังการประชุม สภา อบต. ในการพิจารณาเห็นชอบ ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย					
28	ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งให้ อบต. ปรับปรุง ข้อบัญญัติงบประมาณหากเห็นว่าไม่เป็นไป ตามแผนพัฒนา					
	5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล					
29	ท่านได้ร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการในแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมาย					
30	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานในการ ดำเนิน โครงการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา					
31	ท่านมีส่วนร่วมในการควบคุม / ติดตาม โครงการหรือกิจกรรม ที่ อบต. ดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในแผนพัฒนา					
32	ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการ บริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิผล					
33	ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จาก โครงการพัฒนาตามแผนพัฒนา					
34	ท่านมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาโครงการที่ อบต. ทำไว้ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป					
35	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพ พัฒนาของ อบต. ว่าบรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

.....
.....
.....
.....

2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน / โครงการ

.....
.....
.....
.....

3. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

.....
.....
.....
.....

4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติ
งบประมาณรายจ่าย

.....
.....
.....
.....

5. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 1 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของ
การศึกษา

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1
13	+1	+1	+1	3	1
14	+1	+1	+1	3	1
15	+1	+1	+1	3	1
16	+1	+1	+1	3	1
17	+1	+1	+1	3	1
18	+1	+1	+1	3	1
19	+1	+1	+1	3	1
20	+1	+1	+1	3	1
21	+1	+1	+1	3	1
22	+1	+1	+1	3	1
23	+1	+1	+1	3	1
24	+1	+1	+1	3	1
25	+1	+1	+1	3	1

ตารางภาคผนวกที่ 1 (ต่อ)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
26	+1	+1	+1	3	1
27	+1	+1	+1	3	1
28	+1	+1	+1	3	1
29	+1	+1	+1	3	1
30	+1	+1	+1	3	1
31	+1	+1	+1	3	1
32	+1	+1	+1	3	1
33	+1	+1	+1	3	1
34	+1	+1	+1	3	1
35	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ 1	105.71	157.812	.720	.880
ข้อ 2	105.62	164.873	.467	.885
ข้อ 3	106.37	177.861	.350	.894
ข้อ 4	105.63	158.248	.742	.880
ข้อ 5	105.65	159.489	.650	.881
ข้อ 6	105.27	160.790	.481	.884
ข้อ 7	105.75	155.904	.657	.880
ข้อ 8	105.74	155.897	.754	.887
ข้อ 9	105.50	160.862	.7142	.881
ข้อ 10	105.43	160.764	.637	.882
ข้อ 11	105.75	162.528	.403	.886
ข้อ 12	105.81	161.773	.600	.882
ข้อ 13	105.25	165.740	.316	.887
ข้อ 14	105.22	168.826	.125	.892
ข้อ 15	105.66	158.929	.668	.881
ข้อ 16	105.48	161.991	.578	.883
ข้อ 17	105.58	158.155	.664	.880
ข้อ 18	105.70	161.606	.667	.882
ข้อ 19	105.28	171.643	.043	.892
ข้อ 20	105.47	167.517	.184	.890
ข้อ 21	105.30	171.138	.105	.890
ข้อ 22	105.54	160.805	.660	.881

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

ข้อคำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ 23	105.36	160.634	.473	.884
ข้อ 24	105.58	164.585	.449	.885
ข้อ 25	105.58	158.155	.664	.880
ข้อ 26	106.19	169.648	.168	.889
ข้อ 27	106.15	176.000	.170	.894
ข้อ 28	105.79	163.830	.436	.885
ข้อ 29	105.60	155.947	.830	.878
ข้อ 30	105.95	168.014	.182	.890
ข้อ 31	105.93	164.318	.315	.887
ข้อ 32	105.57	171.225	.077	.891
ข้อ 33	105.36	170.336	.082	.892
ข้อ 34	105.93	171.505	.054	.891
ข้อ 35	105.90	164.562	.318	.887

หมายเหตุ

1. N of Items = 35

2. Alpha = .88

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๑๕/ว ๐๕๗๔

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ

เรียน คุณมูจลินทร์ ลักษณะวงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายชวลิต ศรีสารคาม รหัสประจำตัว ๕๑๑๒๓๓๔๒๑๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงานปกครอง ศูนย์มหาสารคาม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้ การคั่นคว่ำอิสระ
ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม
ด้านเนื้อหา ภาษา สติ การวัดและประเมินผล ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา เจริญศิริ)

คณบดีวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘-๕ ต่อ ๔๕๗

โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๓๕๘๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๑๕/ว ๐๕๗๔

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ

เรียน คุณนพดล ศรีวัฒนานูศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายชวลิต ศรีสารคาม รหัสประจำตัว ๕๑๑๒๓๓๔๒๑๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาบริหารงานปกครอง ศูนย์มหาสารคาม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้ การคั่นคว่ำอิสระ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ด้านการวัดและประเมินผล ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา เจริญศิริ)

คณบดีวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘-๕ ต่อ ๔๕๗

โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๓๕๘๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๑๕/ว ๐๕๗๔

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ

เรียน คุณมานิชนันท์ จันทร์เกตุ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายชวลิต ศรีสารคาม รหัสประจำตัว ๕๑๑๒๓๓๔๒๑๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคสมทบ ศูนย์มหาสารคาม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้ การคั่นคว่ำอิสระ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการคั่นคว่ำอิสระ ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ด้านเนื้อหา ภาษา ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา เจริญศิริ)

คณบดีวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘-๕ ต่อ ๔๕๗

โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๓๕๘๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๑๕/ ๐๕๗๕

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม
การค้นคว้าอิสระ

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ

ด้วย นายชวลิต ศรีสารคาม รหัสประจำตัว ๕๑๑๒๓๓๔๒๑๔ นักศึกษาปริญญาโท
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคสมทบ ศูนย์มหาสารคาม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง
คือ ประชาชนผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ ซึ่งมีอายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป จำนวน
๔๐ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา เจริญศิริ)

คณบดีวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๙-๕ ต่อ ๔๕๗

โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๓๕๙๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๑๕/ ๐๕๗๖

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามการค้นคว้าอิสระ

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ

ด้วย นายชวลิต ศรีสารคาม รหัสประจำตัว ๕๑๑๒๓๓๔๒๑๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ภาคสมทบ ศูนย์มหาสารคาม เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ ซึ่งมีอายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๖๔ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิทยา เจริญศิริ)

คณบดีวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘-๕ ต่อ ๔๕๗

โทรสาร ๐-๔๓๗๑-๓๕๘๘

ประวัติผู้ศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ – สุกด

นายชวลิต ศรีสารคาม

วัน เดือน ปีเกิด

25 มกราคม 2519

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

4 ซอย 39 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด

อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

ตำแหน่งหน้าที่การงาน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ อำเภอเมือง

จังหวัดมหาสารคาม 44000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542

ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) พิสิทธ์

สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2554

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY